ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 68ον ΜΑΪΟΣ, 1932. Ἀριθ. 5.

Η ΘΕΙΑ ΚΛΗΣΙΣ

«Διὰ πίστεως ὑπήκουσεν ὁ Ἀβραάμ, ὅτε ἐκλήθη νὰ ἐξέλθῃ». (Πρὸς Ἑβρ. ια΄. 8).

Ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ γενάρχης τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους, ὅπερ τόσον σπουδαῖον μέρος διεδραμάτισεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ, εἶναι καὶ προσωπικῶς μορφὴ πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ὡς μᾶς τὸν παρουσιάζει τὸ Βιβλίον τῆς Γενέσεως. Δὲν διῆλθε τὴν ζωήν του εἰς ἕνα τόπον, ὅπως ὁ υἱός του Ἰσαάκ, ἀλλὰ τὸν βλέπομεν ἀφίνοντα ἐνωρὶς τὴν πατρίδα του, τὴν Οὐρ τῶν Χαλδαίων, καὶ μεταναστεύοντα πρῶτον εἰς τὴν Χαρράν, πρωτεύουσαν τῆς Ἄνω Μεσοποταμίας, ἔπειτα δὲ εἰς Συρίαν καὶ Παλαιστίνην. Ἐκεῖθεν κατῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐγνώρισε τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς, δὲν ἐγκατεστάθη ὅμως ἐκεῖ, ἀλλ᾽ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἥτις ἦτο δι᾽ αὐτὸν (ὅπως καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους του) ἡ «γῆ τῆς ἐπαγγελίας», τὸ εἰδικὸν δῶρον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν Αὐτοῦ λαόν.

Ἀλλ᾽ ὁ βίος τοῦ Ἀβραὰμ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἁπλῶς διὰ τὰ ταξείδιά του. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἱστορίας του ἔγκειται εἰς τὸ τί ὁ Θεὸς ἔκαμε δι᾽ αὐτόν, τί ἦτο ὁ Θεὸς δι᾽ αὐτόν, καὶ τί ἐπετέλεσεν ὁ Θεὸς δι᾽ αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἀνωτέρω ἐδάφιον, ὅπερ ἐξέλεξα ὡς θέμα μου, συνοψίζει ἄριστα τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀβραάμ. «***Διὰ πίστεως ὁ Ἀβραάμ, ὅτε ἐκλήθη, ὑπήκουσεν***».

Ἡ κλῆσις αὕτη ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εὗρε τὸν Ἀβραὰμ εἰς τὴν πόλιν Οὐρ τῶν Χαλδαίων, τῆς ὁποίας μέχρις ἐσχάτων μόνον τὸ ὄνομα ἐγνωρίζομεν, τὴν ὁποίαν ὅμως αἱ νεώταται ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ ἀπέδειξαν πόλιν σημαντικήν, μὲ πανάρχαιον ἀλλὰ προηγμένον πολιτισμόν. Ἦτο ὄχι μόνον σημαντικὴ καὶ πλουσία πόλις, ἀλλ᾽ ἦτο καὶ ἡ πατρὶς τοῦ Ἀβραάμ. Καὶ ἐν τούτοις ὁ Θεὸς τὸν ἐκάλεσε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ, ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν ἄλλην, καλλιτέραν πατρίδα. «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, εἰς τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν θέλω σοὶ δείξει· καὶ θέλω σὲ κάμει ἔθνος μέγα» (Γέν. ιβ΄. 1, 2). Ὁ δὲ Ἀβραὰμ «ἐπίστευσεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐλογίσθη εἰς αὐτὸν εἰς δικαιοσύνην». Καὶ κληθεὶς «ὑπήκουσε καὶ ἐξῆλθε, μὴ γνωρίζων ποῦ ὑπάγει». Ὑπήκουσε «διὰ πίστεως», διότι εἶχε πεποίθησιν εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἐκάλει.

Ἐκ τῶν ὀλίγων λέξεων τοῦ προκειμένου ἐδαφίου δυνάμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν πολύτιμα μαθήματα δι᾽ ἡμᾶς αὐτούς.

1) ***Ὁ Θεὸς καλεῖ ἕκαστον ἄνθρωπον,*** ὅπως ἐκάλεσε τότε τὸν Ἀβραάμ. Ὑπὸ ποίαν ἀκριβῶς μορφὴν ἔλαβεν ὁ Ἀβραὰμ τὴν Θείαν κλῆσιν δὲν γνωρίζο-

μεν, ἀλλὰ καὶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἡμᾶς καλεῖ κατὰ διαφόρους τρόπους, οὓς δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, ἀρκεῖ νὰ τοὺς προσέξωμεν. Κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, μᾶς καλεῖ. Κάθε κωδωνοστάσιον Χριστιανικοῦ ναοῦ, μὲ τὸν σταυρόν του δεικνύοντα πρὸς τὸν οὐρανὸν — κάθε Κυριακὴ ἡμέρα, μὲ τὴν κατάπαυσιν τῶν κοσμικῶν ἔργων καὶ τὴν σύναξιν τῶν εὐσεβῶν πρὸς λατρείαν — κάθε ὕμνος Χριστιανικῆς πίστεως καὶ κατανύξεως — κάθε προσευχή, ἣν ἀκούομεν ἀναπεμπομένην πρὸς τὸν Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ — ἀκόμη καὶ ὁ ἡμεροδείκτης ἐπὶ τοῦ γραφείου μας μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «1932», ἥτις μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν πρὸ 1932 ἐτῶν ἐνανθρώπησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ — ὅλα αὐτὰ εἶναι κλήσεις καλοῦσαι ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεόν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλαι κλήσεις ἐξαιρετικαὶ — ὁ θάνατος ἑνὸς προσφιλοῦς προσώπου, ἡ ἀπώλεια μιᾶς θέσεως ἢ ἐργασίας ἢ τῶν οἰκονομιῶν μας, ἡ ἀνάγνωσις ἢ ἀκρόασις ἑνὸς κηρύγματος πνευματικοῦ, ἡ συνάντησις μὲ μίαν ψυχὴν εὐσεβῆ καὶ ἁγίαν — κλήσεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς μᾶς καλεῖ νὰ στραφῶμεν πρὸς Αὐτόν, νὰ ἀφήσωμεν τὸν κόσμον καὶ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸ Θεῖον θέλημα καὶ τὴν Θείαν βουλήν. Καὶ τὰς κλήσεις ταύτας δυνάμεθα νὰ ἀκούσωμεν, ἐὰν θέλωμεν. «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω».

2) ***Εἰς τὴν Θείαν κλῆσιν ὀφείλομεν νὰ ὑπακούσωμεν.*** Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἀξιοῖ παρ᾿ ἡμῶν ὑπακοήν. Ἄλλως δὲν θὰ ἦτο Θεός. Προτιμῶ τὴν ἀθεΐαν, ἀπὸ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν μερικῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν περὶ Θεοῦ ὡς ἐὰν Τοῦ ἔκαμνον μεγάλην τιμὴν καὶ συγκατάβασιν λατρεύοντες Αὐτόν! Ἡ πίστις των περιορίζεται εἰς ὅ τι διὰ μόνης τῆς πεπερασμένης των ἀνθρωπίνης διανοίας ἀντιλαμβάνονται περὶ Θεοῦ, ὄχι εἰς ὅ,τι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε περὶ Ἑαυτοῦ. Πράττουν δὲ ὅσα εἶναι ἀρεστὰ εἰς αὐτούς, ὄχι ὅσα ὁ Θεὸς κελεύει. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι κατὰ βάθος εἶναι ἄθεοι, ἄθρησκοι. Διότι τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας σημαίνει ***ὑπακοήν,*** εὐλάβειαν, ἀφιέρωσιν, συναίσθησιν ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπάρνησιν τοῦ ἐγὼ καὶ ἐκζήτησιν μόνης τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Εἰς ἡμᾶς λοιπὸν ἡ Θεία κλῆσις, ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ, εἶναι πρόσκλησις πρὸς ὑπακοήν. Εἶναι ***προσταγή:*** «Ἔξελθε!» Εἰς τὸν Ἀβραὰμ εἶπεν: «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου!» Εἰς ἡμᾶς λέγει: «Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀποχωρίσθητε» (Β΄. Κορινθ. ϛ΄. 17). Ὅπως οἱ ἀθληταὶ τῆς πίστεως τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας (οὓς περιγράφει τὸ 11ον κεφ. τῆς Πρὸς Ἑβρ. Ἐπιστολῆς), οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι «ξένος καὶ παρεπίδημος», μὴ ἔχων ἐδῶ «πόλιν μένουσαν» ἀλλ᾿ ἀποβλέπων εἰς «πατρίδα καλλιτέραν, τουτέστιν, ἐπουράνιον». Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς μᾶς προστάττῃ νὰ κρατῶμεν ἑαυτοὺς κεχωρισμένους ἀπὸ τοῦ κόσμου, εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν, δηλ. νὰ «μὴ συμμορφούμεθα μὲ τὸν αἰῶνα τοῦτον τὸν πονηρόν», ὀφείλομεν νὰ ὑπακούσωμεν. Ἡ κλῆσις προϋποθέτει τὴν ὑπακοήν.

3) Ἀλλ᾿ ἡ κεντρικὴ διδασκαλία, ἣν μᾶς διδάσκει τὸ προκείμενον χωρίον καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Ἀβραάμ, εἶναι ὅτι ***ἡ ὑπακοὴ βασίζεται εἰς τὴν πίστιν.*** Αὐτὴ εἶναι ἡ κλεὶς τοῦ μυστηρίου τῆς θρησκείας — μυστηρίου διὰ τοὺς μὴ θρησκευομένους. Ὁ κοσμικὸς ἄνθρωπος ἐρωτᾷ μὲ ἀπορίαν τὸν εὐσεβῆ Χριστιανόν: «Τί εὑρί-

σκεις εἰς τὴν θρησκείαν, τὸ ὁποῖον σὲ ἱκανοποιεῖ; Διατί εἶσαι θρῆσκος; Πόθεν γνωρίζεις ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖνος ὁ ἀόρατος κόσμος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπεις; Καὶ πῶς εὑρίσκεις ἐπαφὴν μὲ αὐτόν;»

Εἰς τοιαῦτα ἐρωτήματα ἡ ἀπάντησις τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἁπλουστάτη: «Πράττω ὅπως πράττω καὶ πιστεύω ὅ,τι πιστεύω, διότι ἐγνώρισα τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπέκτησα πίστιν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς Αὐτόν. Διὰ τοῦτο ὑπακούω εἰς Αὐτόν. Ὅταν καὶ σὺ Τὸν γνωρίσῃς, θὰ ἔχῃς τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ πεποίθησιν, καὶ τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας δὲν θὰ σοῦ φαίνεται πλέον μυστήριον».

Φαντάζομαι ὅτι, ὅταν ὁ Ἀβραάμ, ὑπακούων εἰς τὴν Θείαν κλῆσιν, ἡτοίμαζε τὰς ἀποσκευάς του πρὸς ἀναχώρησιν, πολὺ πιθανὸν κάποιος φίλος του τοῦ εἶπε: «Καϋμένε Ἀβραάμ, ποῦ πηγαίνεις; Λέγεις ὅτι ἤκουσες μίαν φωνήν, ποῦ σὲ καλεῖ εἰς χώραν μακρυνήν, καὶ ἀφίνεις τὸ σπίτι σου καὶ τοὺς συγγενεῖς σου καὶ τὴν πατρίδα σου μόνον μὲ αὐτὸν τὸν ἀόριστον λόγον; Ἐσὺ ἦσουν πάντοτε θετικὸς καὶ ἔξυπνος ἄνθρωπος. Ποῦ θὰ πᾷς τώρα νὰ χαθῇς εἰς τὸ ἄγνωστον;» Καὶ φαντάζομαι τὸν Ἀβραὰμ ἀπαντῶντα εἰς τὸν φίλον του μὲ τὰς λέξεις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Γνωρίζω εἰς τίνα ἐπίστευσα καὶ εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι εἶναι δυνατὸς νὰ φυλάξῃ τὴν παρακαταθήκην μου μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας» (Β΄. Τιμ. α΄. 12).

Ἀνέγνωσά ποτε συγκινητικὸν ἐπεισόδιον ἑνὸς μικροῦ τυφλοῦ παιδίου εἰς τὸ Ἐδιμβοῦργον, τὸ ὁποῖον μίαν ἡμέραν περιεπλανήθη εἰς τὰ ὑψώματα ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ τέλους εὑρέθη εἰς θέσιν ἐπικίνδυνον ἐπάνω εἰς ἕνα ἀπόκρημνον βράχον, ὁπόθεν δὲν ἠδύνατο νὰ καταβῇ χωρὶς νὰ συντριβῇ. Εἰς τὰς φωνάς του προσέτρεξαν μερικοὶ γείτονες καὶ τοῦ εἶπαν νὰ πηδήσῃ κάτω καὶ θὰ τὸν ἔπιαναν· Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἐφώναζε κλαῖον: «Μὰ δὲν σᾶς γνωρίζω!» Τότε τὸν ἠρώτησαν πῶς λέγεται ὁ πατήρ του καὶ ἔστειλαν καὶ τὸν ἐκάλεσαν. Ὅταν δὲ ὁ πατὴρ ἐλθὼν ἐφώναξε: «Πήδησε, παιδί μου, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ καὶ θὰ σὲ πιάσω!», τὸ τυφλὸν παιδίον ἐρρίφθη ἀφόβως εἰς τὸ κενόν, διότι ἐγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ πατρός του καὶ εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν. Καὶ ἡ πίστις του τὸ ἔσωσεν.

«Διὰ πίστεως ὑπήκουσεν ὁ Ἀβραάμ, ὅτε ἐκλήθη». Καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραὰμ μέχρι σήμερον αὐταὶ αἱ λέξεις συνοψίζουν τὴν ζωὴν παντὸς πιστοῦ τέκνου τοῦ Θεοῦ.

Φίλοι ἀκροαταὶ καὶ ἀδελφοί! Ὁ Θεὸς καλεῖ ἕνα ἕκαστον ἄνθρωπον εἰς ὑπακοὴν καὶ εἰς σωτηρίαν ἀπὸ τοὺς ἐπικινδύνους κρημνοὺς τῆς ἁμαρτίας.

Ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἐπιστεύσατε καὶ ὑπηκούσατε εἰς τὴν Θείαν φωνήν, βεβαίως ἐγνωρίσατε τὴν εὐτυχίαν καὶ μακαριότητα τῆς Θείας εὐλογίας. Ὅσοι δὲ εἰσέτι δὲν ἐγνωρίσατε τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἰδού, σήμερον καὶ πάλιν σᾶς καλεῖ πρὸς Ἑαυτόν: «Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει!» Δὲν θέλετε ἀκούσει τῆς φιλοστόργου φωνῆς Του; Δὲν θέλετε ἰδεῖ τὴν ὡραιότητα τῆς ἀγάπης Του, ζητοῦντος νὰ σώσῃ τὸ ἀπολωλός; Ὅπως τὸ τυφλὸν ἐκεῖνο παιδίον, πιστεύσατε εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Οὐρανίου σας Πατρός, ἐμπιστευθῆτε ἑαυτοὺς εἰς Αὐτὸν καὶ ὑπακούσατε εἰς τὴν

πρόσκλησίν Του. Καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη σας δὲν θὰ διαψευσθῇ, ἀλλὰ θὰ ἀκούσητε παρ᾽ Αὐτοῦ τὸν χαροποιὸν λόγον: «Ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσε!»

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) *J. Oscar Boyd.*

ΧΡΙΣΤΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

«Τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶμαι;.. Σεῖς τίνα με λέγετε ὅτι εἶμαι;... Σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».
(Ματθ. ιϛ΄. 13—16).

Ἡ ἐρώτησις αὐτη τοῦ Κυρίου ἡμῶν πρὸς τοὺς μαθητάς, ἣν ἀναφέρουν καὶ οἱ τρεῖς συνοπτικοὶ Εὐαγγελισταί, εἶχε κεφαλαιώδη σπουδαιότητα καὶ διὰ τοὺς τότε μαθητὰς καὶ διὰ πάντα ἔκτοτε ἄνθρωπον μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἡ προσωπικότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν πάσης γενεᾶς ἀνθρώπων, καὶ περὶ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ διεξήχθησαν πολλαὶ συζητήσεις καὶ διενέξεις. Ἀληθῶς προεῖπε περὶ Αὐτοῦ ὁ γέρων Συμεών: «Οὗτος κεῖται . . . εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Θέτων δὲ ὁ Κύριος τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα, ἤθελε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς μαθητάς Του ὅπως διατυπώσουν καὶ ἀποκρυσταλλώσουν τὴν περὶ τοῦ προσώπου Αὐτοῦ γνώμην των. Διότι Χριστιανὸς μὴ ἔχων ὀρθὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ καὶ μὴ δίδων εἰς Αὐτὸν τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀληθὴς ὀπαδὸς Αὐτοῦ.

Εἶναι λοιπὸν καλὸν νὰ ἐξετάζωμεν συχνάκις τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ νὰ θέτωμεν ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν τὸ ἐρώτημα: «Τί φρονῶ ἐγὼ περὶ Χριστοῦ;» Διὸ θὰ ἐξετάσω σήμερον ἐν συντόμῳ τὸ θέμα τοῦτο ὑπὸ τὰς ἑξῆς ἀπόψεις:

1. Τί φρονεῖ ὁ κόσμος περὶ τοῦ Χριστοῦ;

Εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν τοῦ Χριστοῦ ἀπήντησαν οἱ μαθηταὶ ἀναφέροντες τὰς διαφόρους γνώμας τῶν τότε ἀνθρώπων περὶ Αὐτοῦ: «Ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι εἶσαι Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ἄλλοι σὲ λέγουσιν Ἠλίαν, καὶ ἄλλοι Ἱερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν». Δηλ. ***ἄνθρωπον,*** ὄχι ***Θεόν.***

Κατὰ παρόμοιον τρόπον οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου πάντοτε ἔκριναν καὶ κρίνουν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν—θεωροῦντες Αὐτὸν ὡς ***ἄνθρωπον.*** Αὐτὸ ἦτο τὸ φρόνημα τῶν Γνωστικῶν, τῶν Ἀρειανῶν, τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ ἄλλων αἱρέσεων τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ· τὸ αὐτὸ φρονοῦν καὶ οἱ Σωκινιανοὶ καὶ οἱ λεγόμενοι «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν» (Χιλιασταὶ) καὶ ἄλλοι ψευδοδιδάσκαλοι τῆς σήμερον. Τὸ αὐτὸ καὶ πολλοὶ σοφοὶ καὶ λόγιοι τῆς ἐποχῆς μας, οἱ ὁποῖοι ἀναγνωρίζουν τὸν Χριστὸν ὡς τὸν τέλειον ἀνθρώπινον τύπον καὶ τὸν μέγιστον Διδάσκαλον, ὃν ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία. Ἐκθειάζουν τὰς ὑψηλὰς Αὐτοῦ ἠθικὰς διδασκαλίας καὶ τὴν ἰδεώδη ζωήν Του ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀρνοῦνται ὅμως τὴν ***θεότητα*** Αὐτοῦ.

2. Τί ἐφρόνουν οἱ μαθηταὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ;

Εἰς τοὺς μαθητάς, ἀφοῦ οὗτοι τῷ ἀνέφερον τὰ ὅσα ἔλεγον οἱ ἄνθρωποι περὶ Αὐτοῦ, ὁ Χριστὸς ἀπέτεινε καὶ δευτέραν ἐρώτησιν: «***Ἀλλὰ σεῖς τίνα μὲ λέγετε ὅτι εἶμαι;***» Ὄχι βεβαίως διότι, αὐτὸς καρδιογνώστης Θεός, δὲν ἐγνώριζε τὸ φρόνημά των· ἀλλὰ διὰ νὰ προκαλέσῃ ἐκ μέρους των μίαν ὁμολογίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ συμπληρώσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ. Καὶ ὁ Πέτρος, πάντοτε ὁ ἑτοιμότερος καὶ ἀποφασιστικώτερος τῆς χορείας τῶν μαθητῶν, ἀπαντᾷ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς λοιπούς: «***Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος***». Πόσον διάφορος ἡ ἀντίληψις αὕτη ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου! Οἱ μαθηταὶ ἦσαν ἄνθρωποι ἁπλοϊκοὶ καὶ μὲ ὀλίγα «γράμματα» (ἁλιεῖς, τελῶναι, κτλ.), «οὐ πολλοὶ σοφοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς». Πῶς αὐτοὶ ἐσχημάτισαν γνώμην τοιαύτην, τόσον διάφορον τῆς γνώμης τῶν πολλῶν ἀνθρώπων; Μήπως διότι ἦσαν ἁπλοϊκοὶ καὶ ἀμαθεῖς καὶ ἐθαμβώθησαν ἀπὸ τὸ φωτεινὸν πρόσωπον τοῦ Διδασκάλου των; Ἀλλ' ἐὰν ἦσαν ἠπατημένοι καὶ ἀμαθεῖς, ποῦ εὗρον κατόπιν οἱ ἁπλοῖ οὗτοι καὶ ἀγράμματοι ἁλιεῖς τὴν δύναμιν νὰ πείσουν διὰ τοῦ κηρύγματός των τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον ὅτι πράγματι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ θεῖος Σωτὴρ τοῦ κόσμου;

3. Τί ἐδίδαξεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ Ἑαυτοῦ;

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Χριστὸς συχνάκις φέρεται εἰς τὰ Εὐαγγέλια ὀνομάζων Ἑαυτὸν «υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου»· καὶ εἰς τοῦτο στηριζόμενοι πολλοὶ ἀρνοῦνται τὴν θεότητά Του, ἀφοῦ, λέγουν, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔλεγεν ἑαυτὸν ***ἄνθρωπον***. Ἀλλ' εἶναι φανερὸν ὅτι οὕτως ὀνομάζων Ἑαυτὸν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣν ἐφόρεσε χάριν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Αὐτοῦ ἔργου. Ἀλλαχοῦ ὅμως, ὅπως εἰς τὸ προκείμενον χωρίον, ***διακηρύττει σαφῶς τὴν θεότητά Του.*** Εἰς τὴν δήλωσιν τοῦ Πέτρου ἐπικροτεῖ καὶ ἐξηγεῖ ὅτι ἡ ἀντίληψις αὕτη τοῦ Πέτρου δὲν ἦτο προϊὸν ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλὰ ***Θείας ἀποκαλύψεως.*** Καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία τῶν Εὐαγγελίων λέγει Ἑαυτὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἢ λοιπὸν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν Αὐτὸν ὡς ψευδόμενον, ὁπότε καταπίπτει ὁλόκληρος ὁ τέλειος Αὐτοῦ ἠθικὸς χαρακτὴρ καὶ Αὐτὸς ἐμφανίζεται ὡς ***ἀγύρτης καὶ ἀπατεών,*** ἢ πρέπει νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν μαρτυρίαν Του καὶ νὰ τὸν δεχθῶμεν ὡς Θεόν.

Ὄχι δὲ μόνον ὁ Κύριος ἡμῶν οὕτω μαρτυρεῖ περὶ Ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἰς ὅλα τὰ συγγράμματά των ἐπιμαρτυροῦσι τὴν Θεότητα Αὐτοῦ. «Ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, δὲν ἐνόμισεν ἁρπαγὴν τὸ νὰ ἦναι ἴσα μὲ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, λαβὼν δούλου μορφὴν» (Φιλιππ. β΄. 6). «Ἐν ἀρχῇ ἦτο ὁ Λόγος . . . καὶ Θεὸς ἦτο ὁ Λόγος» (Ἰωάν. α΄. 1). «Οὗτος εἶναι πρὸ πάντων» (Κολοσσ. α΄. 17). Τὸν περιγράφουν ὡς παντοδύναμον Δημιουργὸν τοῦ Σύμπαντος: «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένοντο» (Ἰωάν. α΄. 3). «Δι' αὐτοῦ ἐκτίσθησαν τὰ πάντα τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα» (Κολοσσ. α΄. 16). Τὸν περιγράφουν ὡς πανταχοῦ παρόντα καὶ ὡς καρδιογνώστην (Ματθ. ιη΄ 20, Ἰωάν.

β΄. 25), ὡς αἰώνιον, ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον (Ἑβρ. ιγ΄. 8). Τὸν ἀπεικονίζουν ὡς ἅγιον καὶ ἀναμάρτητον (Α΄. Πέτρ. β΄. 22, Ἰωάν. η΄. 46).

Ὄχι δὲ μόνον τὰς θείας ταύτας ἰδιότητας ἀποδίδουν εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀνομασίας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Θεότητα. Ὁ Ἰωάννης ἀποκαλεῖ Αὐτὸν «Θεὸν ἀληθινὸν καὶ ζωὴν αἰώνιον» (Α΄. Ἰωάν. ε΄. 20). Ὁ Παῦλος Τὸν ὀνομάζει «μέγαν Θεὸν» (Τίτ. β΄. 13), «Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκὶ» (Α΄. Τιμ. γ΄. 16), «τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος» (Κολ. β΄. 9). Ὁ δὲ ἀπόστολος Ἰούδας «τὸν μόνον δεσπότην Θεὸν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν» (Ἰούδ. α΄. 4). Ὁ Ἰωάννης ταυτίζει Αὐτὸν μὲ τὸν Κύριον τῆς δόξης, ὃν εἶδεν ἐν ὁράματι ὁ Ἡσαΐας καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ (Ἰωάν. ιβ΄. 41). Ὁ δὲ συγγραφεὺς τῆς Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ἀποκαλεῖ τὸν Χριστὸν «ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ» (α΄. 3). Ἦτο λοιπὸν δυνατὸν οἱ Ἀπόστολοι νὰ κηρύξουν τὸν Χριστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐπισφραγίσουν διὰ μαρτυρικοῦ θανάτου τὸ κήρυγμά των, ἐὰν δὲν ἐπίστευον ἀκραδάντως εἰς τὴν θεότητα Αὐτοῦ; Ἦτο δυνατὸν ὁ Παῦλος, ὁ καθ᾽ ὑπερβολὴν διώκτης τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ναζωραίου Ἰησοῦ, νὰ γίνῃ ὁ μέγας Ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὰ ἔθνη καὶ ὁ μέγας διερμηνεὺς τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ, κηρύττων αὐτὸν ὡς Θεὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ, θυσιάσας μάλιστα λαμπρὸν κοσμικὸν στάδιον, ἐθνικὰς παραδόσεις, ὑπόληψιν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του ὑπὲρ τοῦ νέου Κυρίου του, ἐὰν δὲν εἶχε λάβει ἀψευδῆ πειστήρια τῆς θεότητος Αὐτοῦ; Ποῖα δὲ ἦσαν τὰ πειστήρια ταῦτα; Ἡ ***θεία ἀποκάλυψις,*** ἥτις ἐγένετο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδὸν πρὸς Δαμασκόν, ὅτε ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ μετεστράφη ὁλόκληρος ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ζηλωτοῦ Φαρισαίου. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος: «Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ Κύριον τὸν Ἰησοῦν εἰμὴ διὰ Πνεύματος Ἁγίου» (Α΄. Κορ. β΄. 3). Καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον, ἐπὶ τῇ ὡς ἀνωτέρω δηλώσει του: «Μακάριος εἶσαι, Σίμων Ἰωνᾶ, διότι σὰρξ καὶ αἷμα δὲν σοὶ ἀπεκάλυψε τοῦτο, ἀλλ᾽ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς».

4. Τί φρονοῦμεν ἡμεῖς περὶ τοῦ Χριστοῦ;

Πᾶσα ἀλήθεια τῆς Γραφῆς ἔχει πρακτικὴν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἁπλοῦν ἄθροισμα ἐντολῶν καὶ διατάξεων, ὅπως εἶναι ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Μωαμεθανισμὸς καὶ αἱ ἄλλαι γνωσταὶ θρησκεῖαι, ἀλλ᾽ ***ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή,*** ἥτις λαμβάνει τὴν ἀρχήν της διὰ τῆς ***ἀναγεννήσεως*** τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν τοιαύτην ἀναγέννησιν καὶ νέαν ζωὴν οὐδεμία ἄλλη θρησκεία διδάσκει ἢ παρέχει ἢ ἀξιοῖ κἂν ὅτι παρέχει. Ἡ δὲ ***ἀναγέννησις*** στηρίζεται ἐπὶ τῆς ***πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα.*** Ἄνευ δὲ τῆς πίστεως ταύτης, ἀναγέννησις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἑπομένως οὔτε Χριστιανισμός.

Ἡ πίστις εἰς ἕνα θαυμαστὸν ***ἄνθρωπον,*** ὅστις ἐδίδαξεν ἠθικὴν ἀπείρως ὑπερτέραν πάσης ἄλλης ἠθικῆς καὶ ὅστις ἐφήρμοσε τὰς διδασκαλίας του ταύτας εἰς τὴν ἰδίαν του ζωήν, ***δὲν δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον*** ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν

—ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ τὰς συνεπείας αὐτῆς. Μόνον ὡς ***Θεὸς*** δύναται ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν σώσῃ εἰς τὸ παντελές. Πᾶσαι δὲ αἱ αἱρέσεις τῶν πρώτων αἰώνων καὶ τῆς σήμερον, αἵτινες ἀρνοῦνται τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, εὑρέθησαν καὶ εὑρίσκονται τελείως ἀνίκανοι νὰ ἐπιφέρουν ἐκείνην τὴν πνευματικὴν μεταστροφὴν καὶ ἀνάπλασιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποίαν καλοῦμεν ἀναγέννησιν. Ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ κεντρικὸς ἄξων τοῦ Χριστιανισμοῦ. «Ἡμεῖς δέ», λέγει ὁ Παῦλος, «κηρύττομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν».

5. Ποίαν λοιπὸν ἰδέαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ Χριστοῦ; Τί εἶναι δι' ἡμᾶς ὁ Χριστός;

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ὁμολογῶμεν τυπικῶς τὴν θεότητα Αὐτοῦ, νὰ ἀναγνωρίζωμεν Αὐτὸν ὡς τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς τριαδικῆς Θεότητος, νὰ ἀποκαλῶμεν Αὐτὸν διὰ τῶν χειλέων Κύριον καὶ Σωτῆρα. Δὲν ἀρκεῖ νὰ παραδεχώμεθα διανοητικῶς τὴν θεότητα Αὐτοῦ ὡς ἓν ξηρὸν δόγμα. Ἡ ἀναγνώρισις Αὐτοῦ ὡς Θεοῦ καὶ Σωτῆρος πρέπει νὰ ἦναι βαθυτέρα τῶν χειλέων καὶ τοῦ νοὸς—πρέπει νὰ προέρχηται ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Πρέπει νὰ προέρχηται ἐκ ***βαθείας πίστεως εἰς τὴν παντοδυναμίαν Του,*** ὡς μόνου δυναμένου νὰ μᾶς σώσῃ ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμαρτίας, νὰ μᾶς δώσῃ τὴν δικαίωσιν, νὰ μᾶς συνδιαλλάξῃ πρὸς τὸν Πατέρα, νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν ζωὴν τοῦ ἁγιασμοῦ, νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν τῆς εὐδαιμονίας πέραν τοῦ τάφου. Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ἀκραδάντως εἰς τὴν ***διαρκῆ παρουσίαν Του*** εἰς τὴν ζωήν μας, εἰς τὸ ἄπειρον ***ἔλεος*** Αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀδυναμίαν μας, εἰς τὴν ἑτοίμην ***βοήθειαν*** Αὐτοῦ εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς δοκιμασίας μας, εἰς τὴν πανίσχυρον ***προστασίαν*** Του εἰς πάντα κίνδυνον καὶ περιπέτειαν τῆς ζωῆς μας.

Ἐὰν οὕτω πως φρονῶμεν περὶ τοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα ὄντως μακάριοι, διότι τότε ἔχομεν ***εἰρήνην,*** τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ δώσῃ, καὶ ***ἐλπίδα,*** ἥτις οὐδέποτε θὰ διαψευσθῇ. Ὅσαςδήποτε περιπετείας καὶ δοκιμασίας ἂν διερχώμεθα, δὲν πτοούμεθα, διότι Αὐτὸς μᾶς κρατεῖ ἐκ τῆς χειρὸς καὶ μᾶς ὡδηγεῖ. Ὡς ὁ Παῦλος, «γνωρίζομεν εἰς τίνα ἐπιστεύσαμεν καὶ πεποίθαμεν ὅτι εἶναι δυνατὸς νὰ φυλάξῃ τὴν παρακαταθήκην μας», εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι «τὰ πάντα δυνάμεθα διὰ τοῦ ἐνδυναμοῦντος ἡμᾶς Χριστοῦ». Καὶ μετὰ τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ λέγομεν: «Καὶ ἐν κοιλάδι σκιᾶς θανάτου ἐὰν περιπατήσω, δὲν θέλω φοβηθῆ κακόν· διότι Σὺ εἶσαι μετ' ἐμοῦ, ἡ ῥάβδος Σου καὶ ἡ βακτηρία Σου μὲ ὑποστηρίζουσιν».

Εἴθε ἀπὸ οὐδένα ἐξ ἡμῶν νὰ ἀπολίπῃ ἡ οὐράνιος αὕτη εἰρήνη καὶ μακαρία ἐλπίς, ἣν χορηγεῖ μόνος ὁ Χριστός, «ὁ αὐτὸς χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας!» Ἀμήν.

Ἰωάννινα. ***Γ. Ν. Προυσσαεύς.***

ΑΜΑΡΤΙΑ

(Διάλεξις ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου, 1890).

Ὁ διὰ τῶν στηλῶν μας προσφιλὴς γενόμενος εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας Σκῶτος Εὐαγγελικὸς συγγραφεὺς καὶ ἐπιστήμων ***Ἐρρῖκος Δρῶμμονδ,*** ἐξέχουσα προσωπικότης τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐπέδρασεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐπὶ τοῦ διανοουμένου κοινοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ Ἀμερικῆς, πρὸ πάντων δὲ ἐπὶ τῆς φοιτητικῆς νεολαίας. Τὸ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τῶν διαφόρων πανεπιστημίων ἔργον του ἦτο, ἐξ ὅλης τῆς ποικίλης του δράσεως, τὸ προσφιλέστατον εἰς αὐτόν. Ἐξ ἄλλου οἱ φοιτηταὶ ἐδέχοντο μετ᾿ ἐνθουσιασμοῦ τὸ κήρυγμα τοῦ νεαροῦ διδασκάλου, ὑπὸ ἐπιστημονικὴν μορφὴν παρουσιαζόμενον εἰς αὐτούς, καὶ συνηρπάζοντο ἀπὸ τὰς μεγάλας πνευματικὰς ἀληθείας. Ὡς γνωστόν, πρῶτος ὁ Δρῶμμονδ ὑπεστήριξε τὴν κατὰ τὰς μεγάλας γραμμὰς ταυτότητα τῶν νόμων τῶν κυβερνώντων τὸν Φυσικὸν καὶ τὸν Πνευματικὸν Κόσμον, ὡς ἀπόδειξιν τοῦ Ἑνιαίου Δημιουργοῦ ἀμφοτέρων καὶ τῆς Προνοίας Αὐτοῦ— ἰδέαν σαγηνευτικὴν διὰ τοὺς ποθοῦντας θετικὰς ἀποδείξεις τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν. Εἰς τὰς πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῶν διαφόρων Πανεπιστημίων διαλέξεις του ὁ Δρῶμμονδ ἔθιξε ζητήματα ἀποβλέποντα εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τούτων, ἦτο δὲ τόσον πειστικὴ ἡ ἀπερίφραστος λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων του, τὰ ὁποῖα ἐπεβεβαίου ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὥστε ὁ ἀγαθὸς καρπὸς τῆς διδαχῆς του ἐγένετο αἰσθητὸς ἐπὶ δύο γενεὰς τῆς διανοουμένης νεολαίας, ἀκαδημαϊκὰ δέ τινα κέντρα ἐγένοντο πυρῆνες εὐαγγελιστικῆς ἐργασίας μεταξὺ τῶν κατωτέρων τάξεων καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἀγρίων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν μεγάλην ἐπιβολήν, ἣν ἤσκει ὁ Δρῶμμονδ καὶ ἡ ἀτομικότης του, βεβαίως συνέβαλε τὸ ἐπαγωγὸν τῆς ἐμφανίσεώς του, ἡ φωτίζουσα τὴν φυσιογνωμίαν του φιλοφροσύνη καὶ ἀγαθότης — ἀκόμη δὲ περισσότερον ἡ ἀπόλυτος συμφωνία τῆς ζωῆς του πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἐκήρυττεν. Οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος καὶ ἀρτίως μορφωμένος, θὰ ἠδύνατο νὰ καθέξῃ σημαίνουσαν θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ᾿ ἠρνήθη νὰ δεχθῇ λαμπρὸν πολιτικὸν στάδιον, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιδοθῇ ὁλοκλήρως εἰς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ μόλις 40 ἐτῶν, ἀλλὰ τὸ βραχύ του στάδιον ὑπῆρξεν ἐξόχως εὐεργετικὸν καὶ ἡ ἐπίδρασίς του ἐκτεταμένη καὶ βαθεῖα.

* * *

Εἰς τὰς δύο προηγουμένας μου ὁμιλίας («Ἐξέλιξις καὶ Θρησκεία», «Ἐξέλιξις καὶ Χριστιανισμός»), ἐζήτησα νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸ λογικόν σας. Ἀπόψε ἐπιθυμῶ νὰ ἀνοίξωμεν μαζῢ τὸ μέγα βιβλίον τῆς φύσεως.

Ὡς ἠκούσατε ἤδη, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, εἶναι ἡ ***Χριστιανικὴ ζωή,*** ὄχι αἱ γνῶμαι καὶ αἱ θεωρίαι περὶ θρησκείας.

Ἡ θρησκεία δὲν ἀποδεικνύεται μαθηματικῶς ἀλλ᾿ ***ἐμπράκτως.*** Διὰ νὰ ἦσθε δὲ τόσοι συνηγμένοι ἐδῶ ἀπόψε, πιστεύω ὅτι ζητεῖτε νὰ διαρρυθμίσητε τὴν ζωήν σας ἐπὶ τὸ βέλτιστον. Καὶ σᾶς ὑπενθυμίζω ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι δι᾿ ἕνα ἕκαστον ἰδιαίτερόν τι δημιούργημα, μία νέα πρὸς ἕκαστον ἄνθρωπον δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἢ θὰ χρησιμοποιηθῇ ἢ θὰ κατασπαταληθῇ. Ὡς ἐκ τούτου τὸ κύριον μέλημά σας πρέπει νὰ ἦναι: ***«Πῶς δύναμαι καλλίτερον νὰ χρησιμοποιήσω τὸ πολύτιμον τοῦτο δῶρον τῆς ζωῆς πρὸς τὸν ὕψιστον σκοπόν;***

Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἀπόψε περὶ τῆς βαθύτατα ἐρριζωμένης εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ροπῆς, τὴν ὁποίαν ἡ θεολογία ὀνομάζει ***ἁμαρτίαν.***

Τὴν ἁμαρτίαν δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἀπὸ τρεῖς ἀπόψεις—ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῆς ***ἐνοχῆς,*** ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῆς ***δυνάμεως,*** καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῶν ***ἀποτελε-***

σμάτων αὐτῆς. Καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν προσοχήν σας ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἀπόψεως, τὴν ὁποίαν ὅλοι εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παραδεχθῶμεν, διότι ἀφίνει τὰ ἴχνη της καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος—εἶναι ***κηλίς.***

Ἡ ἁμαρτία εἶναι ***δύναμις ζωντανή.*** Ὅταν ἤμην μικρός, ἐπίστευα ὅτι εἰς τὸ πλευρόν μου ἔστεκεν ἄγγελος μὲ βιβλίον, ὅπου κατέγραφεν ὅ,τι ἔλεγα καὶ ἔπραττα. Μάλιστα, κύριοι! Πλησίον ἑνὸς ἑκάστου ἵσταται ἀοράτως ἄγγελος καταγράφων πᾶν ὅ,τι πράττομεν, λέγομεν καὶ διανοούμεθα. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ εἶναι ἡ ***Φύσις.*** Εἶναι τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς διττῆς μας ὑποστάσεως. Γράφει δὲ σιωπηλῶς· δὲν ἀκούεται τὸ τρίξιμον τοῦ καλάμου του. Ἐργάζεται ἐν σιωπῇ ὅπως καὶ ὅλαι αἱ μεγάλαι ἐνέργειαι. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, καταγράφει ὄχι μόνον πᾶν ὅ,τι διενοήθημεν, ὅ,τι εἴπομεν ἢ ὅ,τι ἐπράξαμεν, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ***δὲν ἐπράξαμεν***, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ πράξωμεν. Ὅλα ταῦτα καταγράφονται εἰς αὐτὸ τὸ σῶμά μας, εἰς τὰ κύτταρα τῶν ἱστῶν αὐτοῦ—καὶ ***μένουν ἀνεξίτηλα,*** ἐντετυπωμένα ἐφ᾽ ὅλης τῆς ὑποστάσεώς μας—σώματος καὶ ψυχῆς.

«***Ὅ,τι ἂν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θέλει θερίσει*».** Ὄχι μόνον θὰ τὸ παρακολουθήσῃ αὐξανόμενον, ἀλλὰ καὶ θὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος, καὶ μόνος αὐτός, θὰ θερίσῃ ὅ,τι ἔσπειρεν. Ἔσπειρες ἀκάνθας; Ἀκάνθας θὰ θερίσῃς. Καὶ ἂν ἀκόμη μεταξὺ τῶν ἀκανθῶν ἔσπειρες καὶ σῖτον, ὁ σῖτος δὲν θὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς ἀκάνθας· θὰ θερίσῃς ἀκάνθας ἀναμίκτους μὲ σῖτον.

Οἱ φυσιολόγοι μᾶς διδάσκουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ***οὐδέποτε λησμονεῖ***—ὅτι ἡ μνήμη εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς θελήσεως καὶ ὅτι αἱ ἀναμνήσεις τοῦ ἀνθρώπου τὸν παρακολουθοῦν μέχρι τοῦ τάφου. Ἐξ ἄλλου ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς νουθετεῖ, λέγουσα: «***Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι θέλει σᾶς εὑρεῖ ἡ ἁμαρτία σας*».** Ἐνδέχεται νὰ μὴ ἀνακαλυφθῇς ὑπὸ ἄλλων· ἀφεύκτως ὅμως θὰ σὲ ἀνακαλύψῃ αὐτὴ αὕτη ἡ ἁμαρτία καὶ τέλος θὰ σὲ καταστρέψῃ, διότι ***τὸ τέλος τῆς ἁμαρτίας εἶναι θάνατος.*** Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὁλόκληρος εἶναι συγκρότημα—τὸ μὲν σῶμα εἶναι συγκρότημα κυττάρων, ὁ δὲ ἠθικὸς χαρακτὴρ συγκρότημα ἐντυπώσεων, αἰσθημάτων καὶ διαθέσεων, ἐκδηλουμένων εἰς ἀποφάσεις καὶ πράξεις. Ἓν πρὸς ἓν ὅλα τὰ περιστοιχοῦντα τὸν ἄνθρωπον — εἴτε καλά, εἴτε κακὰ — αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς, ἀποτελοῦν ἐν τέλει ***μέρος οὐσιῶδες αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου.*** Κάθε πικρὸς λόγος, κάθε ἐγωϊστικὴ ἐνέργεια, κάθε κτηνώδης πρᾶξις καθιστοῦν τὸν χαρακτῆρα σκληρότερον, ἐγωϊστικώτερον, μᾶλλον κτηνώδη. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναγνωρίζων τοῦτο ἀναφωνεῖ: «Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ! Τίς θέλει με ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τούτου τῆς ἁμαρτίας;»

Οἱ αἰχμάλωτοι τὸ πάλαι εἰς τὰς σκοτεινὰς εἱρκτὰς τῆς Ἀνατολῆς ἦσαν ἁλυσσόδετοι ἀνὰ δύο. Ὅταν δὲ ἀπέθνησκεν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, τὸ νεκρόν του σῶμα παρέμενε συνδεδεμένον πρὸς τὸν ἐπιζῶντα. Παρόμοιον νεκρὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον πάντες οἱ ἄνθρωποι φέρουν σφιγκτὰ προσδεδεμένον πρὸς τὴν ἰδίαν των ζωήν, εἶναι ***ἡ ἁμαρτία.*** Ἡμεῖς δὲ διὰ τῶν ἰδίων μας χειρῶν παρασκευάζομεν τὸν θάνατον τοῦ σώματος—κύτταρον πρὸς κύττατον—καὶ τὸ τέλος θὰ ἦναι ἀφεύκτως ***θάνατος,*** ἐὰν δὲν ἀφυπνισθῶμεν αἴφνης διὰ τῆς Θείας χάριτος καὶ δὲν ἀναφωνήσωμεν: «Ταλαίπωρος ἐγώ! Τίς θέλει με ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τούτου τῆς ἁμαρτίας;»

Ἡ ἁμαρτία ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ***πειρασμοῦ.*** Πειρασμὸς δὲ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνήθους ***ὑποχωρήσεως τῆς ψυχῆς*** εἰς μίαν ὑποβολήν. Ἡ συχνὴ ἐπανάληψις γίνεται συνήθεια, ὁ δὲ πειρασμὸς εἶναι τότε ἡ προδιάθεσις πρὸς ἐπανάληψιν συνήθους πράξεως. Ὁσάκις ἐνδίδομεν εἰς τὸν πειρασμόν, ἐνισχύομεν τοῦτον τὸν πειρασμόν, ἡ δὲ ἐπανειλημμένη ὑποχώρησίς μας τὸν καθιστᾷ ὁλοὲν ἰσχυρότερον. Παρατηρήσατε τί συμβαίνει εἰς τὸν ***ἐγκέφαλον.*** Οὗτος συνίσταται, ὅπως ἐξεύρετε, ἀπὸ ἀπειράριθμα κύτταρα καὶ ἐκτελεῖ ἀπειραρίθμους ἐνεργείας. Ἡ διάβασις μιᾶς καὶ μόνης ἐνεργείας διὰ τῶν κυττάρων τούτων ἀφίνει ἐλαχίστην μόνον ἐντύπωσιν ἐπ᾽ αὐτῶν. Ἂν ὅμως ἐπαναληφθῇ ἑκατοντάκις ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, διανοίγεται δίοδος, ἥτις καθιστᾷ εὐκολωτέραν τὴν διάβασιν τῆς ἑκατοστῆς πρώτης. Ἐὰν δὲ ἐπαναληφθῇ αὕτη χιλιάκις, ἰδού, διανοίγεται πλατεῖα καὶ μόνιμος λεωφόρος, ἥτις διαιωνίζει τὴν ἐπανάληψιν τῆς διανοητικῆς ἐκείνης ἐνεργείας, ἐπὶ τῆς πεπατημένης δὲ ταύτης ὁδοῦ οἱ πειρασμοὶ καὶ αἱ ἁμαρτίαι πηγαινοέρχονται εἰς ἀτελείωτον σειράν.

Φυλαχθῆτε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ***νὰ διανοίξητε τοιαύτας διαβάσεις εἰς τὸν πειρασμόν.*** Ἀποφασίσατε ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ ἀποκλείσητε τὴν διάβασιν διὰ θυρῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ μείνουν ἀδιάρρηκτοι ἐσαεί. Μὴ ἐπιτρέψητε πλέον νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν ἡ πονηρὰ εἰσήγησις, ἡ πονηρὰ σκέψις καὶ ἡ ὀλεθρία ἀπόφασις.

Ἑκάστη τάξις ἀνθρώπων ὑπόκειται εἰς ***ἰδιαιτέρους πειρασμούς.*** Οἱ πειρασμοὶ τῶν φοιτητῶν εἶναι εἰδικοὶ πειρασμοί. Σεῖς οἱ φοιτηταὶ δὲν ὑπόκεισθε εἰς ὑποβολὰς πλεονεξίας, κλοπῆς, δολοφονίας. Ὄχι. Οἱ πειρασμοί σας εἶναι ὅλως διάφοροι, καὶ ἐκ τούτων, ἡ πρὸς τὴν ***ἀπάτην*** ῥοπὴ εἶναι πειρασμός, ὅστις ἐπιβουλεύεται ὄχι τὸ σῶμά σας ἀλλὰ τὰς ἀνωτέρας σας δυνάμεις, τὴν ὅλην σας ζωὴν καὶ τὸ μέλλον σας· Ὁ φοιτητὴς οἱασδήποτε σχολῆς, ὅστις ἀφοῦ παρημέλησε τὰς σπουδάς του καὶ κατεσπατάλησε τὸν καιρόν του, κατορθώνει δι᾽ ἀθεμίτων μέσων νὰ λάβῃ τὸ πτυχίον του, καταδικάζει αὐτὸς τὸν ἑαυτόν του εἰς μέλλουσαν τιμωρίαν εἰς τὸ μετέπειτα στάδιόν του. Θὰ θερίσῃ ὅ,τι ἔσπειρε. Θὰ εἰσέλθῃ ἀνάπηρος εἰς τὸν στίβον τῆς βιοπάλης, ἀνίκανος νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν περιστάσεων· θὰ στρεβλώσῃ τὴν ζωήν του καὶ θὰ καταστρέψῃ τὸ ἐπιστημονικόν του στάδιον.

Ἁμαρτία εἶναι ἡ ***ὑποδούλωσις*** τῆς ἀνωτέρας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν κατωτέραν, τοῦ πνεύματος εἰς τὴν σάρκα, τοῦ ***ἀνθρώπου*** εἰς τὸ ***κτῆνος.*** Μὴ λησμονῆτε ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ***ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*** καὶ ὅτι ἡ βεβήλωσις τοῦ ναοῦ τούτου θὰ τιμωρηθῇ ἀφεύκτως διὰ θανάτου. Ἓν πρὸς ἓν τὰ κύτταρα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀνθρωπίνου οἰκοδομήματος θρυμματίζονται καὶ ἀποσυντίθενται, τὸ δὲ οἰκοδόμημα καταρρέει, διότι τὸ τέλος τῆς κυριαρχίας τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ πνεύματος εἶναι θάνατος. Ἐάν τις ἐκ τῶν ἐδῶ παρόντων εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς σαρκός, ἂς ρίψῃ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τὸ μετ᾽ ὀλίγας δεκάδας ἐτῶν μέλλον καὶ ***ἂς τρέμῃ!*** Θὰ ἀνακαλύψῃ ἐκεῖ ἀναμένοντα αὐτὸν τὸν θάνατον τόν τε σωματικὸν καὶ τὸν αἰώνιον.

Εἰς κάποιαν φοιτητικὴν ὁμάδα τοῦ «Λευκοῦ Σταυροῦ» (τῆς Προσπαθείας πρὸς ἁγνὴν ζωὴν) ὁ ὁμιλητὴς τῆς ἑσπέρας ἐστιγμάτιζε τὴν ἀνοχὴν τῶν σαρκικῶν παθῶν ὡς ἀνατροπὴν τῶν ὅρων τῆς φύσεως. Μετὰ τὸ πέρας τῆς διαλέξεως εἰς

καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς ἐβροντοφώνησε πρὸς τοὺς φοιτητάς: «Ὅσα ἠκούσατε ἀπόψε εἶναι ἀνοησίαι. Ἡ ἁμαρτία τῆς σαρκὸς εἶναι φυσική...». Εἰς ἀπάντησιν οἱ φοιτηταὶ τὸν ἐξέβαλαν τῆς αἰθούσης μὲ γιουχαϊσμούς.

Βροντοφωνῶ καὶ ἐγώ, ἀπαντῶν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, ὅτι ***δὲν εἶναι φυσικὴ ἡ ἁμαρτία τῆς σαρκός.*** Δὲν εἶναι φυσικὸν νὰ ἀνατραποῦν οἱ ὅροι τῆς φύσεως—ἡ κατὰ φύσιν σχέσις τοῦ σώματος πρὸς τὸ πνεῦμα—νὰ κυριαρχήσῃ τὸ κατώτερον ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου—νὰ ἀπονεκρωθῇ ὁ ***ἄνθρωπος*** καὶ νὰ ζῇ τὸ ***κτῆνος.***

Βροντοφωνεῖ καὶ ἡ θρησκεία: «Σταυρώσατε τὴν σάρκα μὲ τὰ πάθη αὐτῆς!» Ζητήσατε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ, καὶ θέλετε δυνηθῇ νὰ ἀντισταθῆτε εἰς τοὺς σαρκικοὺς πειρασμούς, τοὺς τόσον εἰδεχθεῖς ὅσον καὶ ἀντιθέτους πρὸς τὴν φυσικὴν σχέσιν τοῦ σώματος πρὸς τὸ πνεῦμα, τῆς ὕλης πρὸς τὴν διάνοιαν. Ἡ θρησκεία εἶναι ἀνοησία; Ἡ θρησκεία, ἥτις φωνάζει «Ὑποδουλώσατε τὴν σάρκα εἰς τὸ πνεῦμα!» Ἡ θρησκεία εἶναι τὸ μέγιστον καὶ πολυτιμώτατον ἀπόκτημα τοῦ ἀνθρώπμυ εἰς ὅλον τὸν κόσμον!

Μερικοὶ πιστεύουν καὶ διδάσκουν, ὅτι ἡ θρησκεία ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καταργῇ τὴν ***τιμωρίαν*** τῆς ἁμαρτίας. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα. Ἡ θρησκεία μᾶς ἐνισχύει εἰς τὸ νὰ ***ἀποκρούωμεν τὸν πειρασμόν.*** Σεῖς ὅμως καὶ ἐγὼ ***θὰ ὑποστῶμεν τὴν τιμωρίαν***—τὰς συνεπείας—τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν ἐπράξαμεν—διότι ***ὅ,τι ἂν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θέλει θερίσει.*** Ἓν μόνον πρᾶγμα δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ***ἐνοχὴν*** τῆς ἁμαρτίας, ὁ ἐξιλαστήριος θάνατος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐσταυρώθη διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔκαμε κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἂς μὴ ἐλπίσῃ ὅτι ἡ θρησκεία θὰ τοῦ δώσῃ νέον σῶμα ὑγιές, ὄργανα ἀνέπαφα. Λάθος! ***Ἡ θρησκεία δὲν ἐξαλείφει τὰς συνεπείας τῆς σωματικῆς καταχρήσεως***· δὲν ἀφαιρεῖ τὰς παθήσεις, δὲν ἐξαφανίζει τὰς κηλῖδας, ἃς ἀφῆκεν ἐπὶ τοῦ σώματος ἡ ἁμαρτία. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀφαιρεῖ τὴν ***ἐνοχὴν*** τῆς ἁμαρτίας, αἱ κηλῖδες ὅμως μένουν. Ὅ,τι ἔσπειρες, ἀδελφέ μου, τοῦτο καὶ θὰ θερίσῃς ἀναποφεύκτως.

Εἰς ἐκείνους ἀπὸ σᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ἁμαρτωλὸν παρελθόν των, νὰ ἀλλάξουν βίον, λέγω τρία τινά. Τὸ πρῶτον εἶναι καὶ τὸ δυσκολώτερον: ***Ἐπανόρθωσις τοῦ κακοῦ.*** Ἀνατρέξατε εἰς τὸν δρόμον τοῦ παρελθόντος, εὕρετε τὸ σημεῖον ὅπου ἐπέσατε καὶ πράξατε πᾶν ὅ,τι εἶναι δυνατὸν διὰ νὰ ἐπανορθώσητε τὸ γενόμενον. Τὸ δεύτερον εἶναι ***ἀπόφασις***: Ἐξερχόμενοι τῆς αἰθούσης αὐτῆς, μὴ ἐπιστρέψητε εἰς τὰ δωμάτιά σας καὶ λησμονήσητε ὅσα ἠκούσατε. Ἂς μὴ ἦναι διὰ σᾶς τὰ λεχθέντα μιὰ στιγμιαία καὶ ἐφήμερος συγκίνησις Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν ἱερὰν σιωπὴν τῆς νυκτὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ***ἀποφασίσατε νὰ Τὸν ἀκολουθήσετε,*** καὶ ἀφοῦ πάρετε αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, μὴ δειλιάσητε πρὸ οἱασδήποτε θυσίας. Τὸ τρίτον εἶναι: ***θρησκεία.*** Θεωρεῖται ἄδικον καὶ παράλογον νὰ ἀπαιτήσωμεν ὅπως θυσιάσῃ κανεὶς κάτι, χωρὶς νὰ τοῦ δώσωμεν κάποιον ἀντάλλαγμα. Ὅθεν ἅμα ἀποβάλητε τὸν παλαιὸν βίον, ἐνδυθῆτε τὸν νέον ἄνθρωπον. Εἴπατε: «***Ἐγερθεὶς θέλω ὑπάγει πρὸς τὸν Πατέρα μου***»· καὶ θὰ συναν-

τήσητε τὴν ἀγάπην τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς προσωποποιημένην εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐκεῖ θὰ εὕρετε καὶ νέαν δύναμιν, ἥτις θὰ μεταβάλῃ τὸν ρουν τοῦ βίου σας καὶ θὰ σᾶς φέρῃ πλησιέστερον ὁλοὲν πρὸς τὸ Θεῖον πρότυπον—τὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Πλάστου. Ἐκεῖ εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ τῆς ζωῆς σας θὰ αἰσθανθῆτε μίαν νέαν, πρωτοφανῆ ὤθησιν. Νέαι σκέψεις θὰ πληρώσουν τὸν νοῦν σας, νέαι ἐμπνεύσεις θὰ καταλάβουν τὴν καρδίαν σας. Τοῦ λοιποῦ δὲ θὰ ζῆτε νέαν ζωήν, ἀποβλέποντες εἰς τὸ ὑπέρτατον ἰδανικόν.

Μήπως καὶ ἐδῶ καθήμενοι ἀπόψε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δὲν ᾐσθάνθητε τὸ θεῖον ρῖγος τῆς νέας ζωῆς, ἥτις σᾶς καλεῖ; τὴν γλυκύτητα τῆς τελείας γαλήνης, τὴν πρὸς τὰ ἄνω ἕλξιν; Μὴ διστάσητε. Ἐντείνατε τὴν προσοχήν σας καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἐσωτερικῆς σιγῆς θὰ ἀκούσητε τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ καλοῦσαν· «Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς δώσει ἀνάπαυσιν»!

Ἐρρῖκος Δρῶμμονδ.

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[*συνέχεια*]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

Ἐξ Ἐφέσου εἰς Εὐρώπην.

Ἐπὶ τέλους ὁ Παῦλος ἐθεώρησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐξ Ἐφέσου, καὶ διότι ἡ περαιτέρω ἐκεῖ παρουσία αὐτοῦ ἐκινδύνευε νὰ παροξύνῃ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν λαϊκὴν καταφοράν, καὶ διότι ἔπρεπε νὰ κηρύξῃ καὶ ἀλλαχοῦ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ ἄλλας ἐκ τῶν νεαρῶν ἐκκλησιῶν. Διὰ τοῦτο «προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν, Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων . . . ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας» (Πράξ. κ΄. 1—3). Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν ὁ Λουκᾶς συνοψίζει περιοδείαν, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ 10 ἢ 11 μῆνας· καὶ ἐὰν δὲν εἴχομεν τὰς ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου προσθέτους πληροφορίας, θὰ ἐνομίζομεν τὴν περιοδείαν ταύτην μικρᾶς σπουδαιότητος. Αἱ Ἐπιστολαὶ ὅμως μᾶς παρουσιάζουν πολλὰ γεγονότα, ἅτινα ἀποσιωπᾷ ὁ Λουκᾶς, καὶ ἰδίως μᾶς παρέχουν λίαν ἐνδιαφέρουσαν εἰκόνα τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου κατὰ τὴν πολύμηνον ταύτην περίοδον.

Ἐν πρώτοις, μανθάνομεν ὅτι πλέων ἐξ Ἐφέσου εἰς Μακεδονίαν, ἐστάθμευσεν εἰς Τρῳάδα, συνωδεύετο δὲ ὑπὸ δύο Ἀσιανῶν (δηλ. Ἐφεσίων) ἀδελφῶν, τοῦ Τροφίμου καὶ τοῦ Τυχικοῦ. Τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἔραστον εἶχεν ἤδη προαποστείλει εἰς Μακεδονίαν, τὸν δὲ Τῖτον εἰς Κόρινθον. Εἰς Τρῳάδα φαίνεται ὅτι

παρέμεινε πολὺ-περισσότερον ἢ κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν· ἐκεῖ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος, «θύρα» (ἤτοι, εὐκαιρία πρόσφορος) ἠνοίχθη εἰς αὐτὸν διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ θὰ ἔμενεν ἴσως ἔτι μακρότερον, ἐὰν δὲν τὸν κατελάμβανε μεγάλη ἀδημονία πνεύματος, διὰ τὴν μὴ ἄφιξιν τοῦ Τίτου ἐκ Κορίνθου (Β΄. Κορ. β΄. 12, 13), εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς φαίνεται, εἶχεν ὁρίσει συνάντησιν εἰς Τρῳάδα (¹). Ἀπελπισθεὶς δὲ τέλος ἐκ τῆς βραδύτητος τοῦ Τίτου, ἀνεχώρησεν ἐκ Τρῳάδος καὶ διὰ Νεαπόλεως (ὡς καὶ κατὰ τὴν προτέραν του ἄφιξιν εἰς Εὐρώπην) ἔφθασεν εἰς Φιλίππους.

Ἐκεῖ ἀνέμενε τὸν Παῦλον θερμοτάτη ὑποδοχή, πλήρης ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως. Ἐξ ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν, ἃς ἵδρυσεν ὁ Παῦλος, ἡ τῶν Φιλιππησίων φαίνεται ἡ περισσότερον καλλιεργοῦσα τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος καὶ ὀλιγώτερον κατατρυχομένη ὑπὸ ἐλαττωμάτων, συνάμα δὲ καὶ ἡ μᾶλλον ἀφωσιωμένη πρὸς τὸν μέγαν Ἀπόστολον. Εἰς τὴν Πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολὴν εὑρίσκομεν πολὺν ἔπαινον τῆς πνευματικῆς των καταστάσεως καὶ οὐδεμίαν μομφήν. Τόση δὲ ἦτο ἡ πρὸς τὸν Παῦλον ἀγάπη των, ὥστε μόνοι αὐτοὶ ἐξ ὅλων τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἱδρυθεισῶν ἐκκλησιῶν τὸν ἐξηνάγκασαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς ἐπιμονῆς των νὰ δεχθῇ τὰ χρηματικά των βοηθήματα ὑπὲρ τῆς συντηρήσεώς του. Εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν μεταστροφήν των, ὅτε ὁ Παῦλος εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ Φιλίππων καὶ εὑρίσκετο εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, οἱ Φιλιππήσιοι τῷ ἀπέστειλαν συνεισφορὰν «καὶ ἅπαξ καὶ δὶς» (Φιλ. δ΄. 16)· καὶ πάλιν ὀλίγον κατόπιν, ὅτε εὑρίσκετο ἐν Κορίνθῳ ἐργαζόμενος ὡς σκηνοποιὸς πρὸς συντήρησιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς συνοδίας του, οἱ αὐτοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας «προσανεπλήρωσαν τὴν στέρησίν του» (Β΄. Κορ. ια΄. 9). Καὶ βραδύτερον, ὅτε ὁ Ἀπόστολος ἔκειτο δέσμιος ἐν Ρώμῃ, ηὔφραναν τὰ δεσμά του διὰ νέας συνεισφορᾶς εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης των (Φιλ. δ΄. 18). Ἡ δὲ γενναιοδωρία των αὕτη δὲν προήρχετο ἀπὸ εὐμάρειαν ἢ ἄνεσιν οἰκονομικήν, διότι καὶ πτωχότατοι ἦσαν καὶ ὑπέστησαν οὐκ ὀλίγους διωγμούς (²).

Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ φαντασθῶμεν μὲ ὁπόσην χαρὰν ὑπεδέχθησαν οἱ Φιλιππήσιοι τὸν προσφιλῆ των διδάσκαλον ἐν Χριστῷ, ὁποίαν δὲ παρηγορίαν ᾐσθάνθη καὶ ὁ Ἀπόστολος μετὰ τόσας περιπετείας, διωγμοὺς καὶ ἀπογοητεύσεις, εὑρεθεὶς καὶ πάλιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἁγνῆς καὶ θερμῆς ἀγάπης τοιούτων ἁπλῶν καὶ πιστῶν ἀδελφῶν. Ἐκεῖ εὗρε ἀναμένοντας αὐτὸν καὶ τὸν Λουκᾶν, «τὸν ἀγαπητὸν ἰατρόν», καὶ τὸν Τιμόθεον, «τέκνον του ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ».

Ἐν τούτοις, τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου ἦτο βαρύθυμον. Ἐκτὸς τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἔπασχε τότε, ἡ ἀπότομος διακοπὴ τοῦ ἔργου του

(¹) Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Τίτου εἰς Κόρινθον ἀφεώρα μὲν καὶ εἰς τὴν ἐνέργειαν ἐράνου ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ πρωτίστως εἶχεν ἐντολὴν ὁ Τίτος νὰ παραινέσῃ τοὺς ἐν Κορίνθῳ ἀδελφοὺς νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς συστάσεις τοῦ Παύλου περὶ διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ των. Ὁ δὲ Παῦλος ἐναγωνίως ἀνέμενε νὰ μάθῃ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν τούτων τοῦ Τίτου.

(²) Β΄. Κορ. η΄. 2: «ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περίσσεια τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ βαθεῖα πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσαν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἐλευθεριότητος (γενναιοδωρίας) αὐτῶν Διότι ὑπῆρξαν κατὰ δύναμιν καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐτοπροαίρετοι, παρακαλοῦντες ἡμᾶς μετὰ πολλῆς παρακλήσεως νὰ δεχθῶμεν τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους».

ἐν Ἐφέσῳ, ἡ ἐκεῖθεν ἀναγκαστική του ἀναχώρησις καὶ πρὸ πάντων ἡ ζωηρά του ἀνησυχία διὰ τὴν ἐν Κορίνθῳ κατάστασιν ἐπλήρουν τὴν ψυχήν του μὲ λύπην καὶ στενοχωρίαν. Ὁλόκληρος ἡ Β΄. Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή, γραφεῖσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐκ Φιλίππων ἢ Θεσσαλονίκης, ἀποπνέει τὴν ἀγωνίαν τοῦ πνεύματός του, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους κατέφθασεν ὁ Τῖτος κομίζων καλὰς ἀγγελίας ἐκ Κορίνθου (1). Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῆς ἐκκλησίας τῶν Κορινθίων εἶχεν ὑποταχθῆ εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐξέφραζε βαθεῖαν μετάνοιαν διὰ τὰς ἁμαρτίας, εἰς ἃς εἶχε περιπέσει. Ἀπεκόπη τῆς κοινωνίας τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀδελφὸς ὁ λαβὼν τὴν γυναῖκα τοῦ πατρός του καὶ ἐνηργήθη ἔρανος διὰ τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἰουδαίας. Παρέμενεν ὅμως ἀτίθασσος ἀκόμη μία μειοψηφία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐξηκολούθει νὰ καταφέρεται κατὰ τοῦ Ἀποστόλου, κατηγοροῦσα αὐτὸν ὡς πανοῦργον, ἰδιοτελῆ καὶ συμφεροντολόγον, ὡς κενόδοξον καυχηματίαν, δειλὸν καὶ ἀσυνεπῆ πρὸς ἑαυτόν. Ἡ μειοψηφία αὕτη ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ Ἰουδαΐζουσα μερίς, ἥτις ἔλεγεν ἑαυτὴν «τοῦ Χριστοῦ».

Λαβὼν τὰς πληροφορίας ταύτας διὰ τοῦ Τίτου, ὁ Ἀπόστολος ἔγραψε τὴν ***Πρὸς Κορινθίους Β΄. Ἐπιστολὴν*** αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε ταύτην διὰ χειρὸς τοῦ Τίτου. Συνώδευσαν δὲ τὸν Τῖτον δύο ἀδελφοί, ἐκλεγέντες ὑπὸ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἐκκλησιῶν, ὅπως κομίσουν εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν ἔρανόν των ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ ἐκκλησιῶν (2).

Ἡ Β΄. Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή, ὅπως καὶ ἡ πρώτη, ἀπευθύνεται ὄχι μόνον πρὸς τὴν «ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τὴν οὖσαν ἐν Κορίνθῳ», ἀλλὰ καὶ «τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ». Διότι τὰ συμβαίνοντα ἐν Κορίνθῳ ἀναμφιβόλως ἦσαν γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πελοποννήσῳ Χριστιανούς. Σκοπὸς δὲ τῆς Ἐπιστολῆς ἦτο νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κορινθίων διὰ τὴν προσεχῆ ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα ἐρχόμενος τοὺς εὕρῃ οὕτω πως διατεθειμένους, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῇ νὰ κάμῃ ἀπότομον χρῆσιν τῆς ἀποστολικῆς του πειθαρχικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ νὰ ἐργασθῇ πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῶν (3). Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι πλήρης στοργῆς καὶ τρυφερότητος πρὸς τοὺς πιστούς, οἵτινες ἐπείσθησαν περὶ τῆς ἐκτροπῆς των ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου παραδοθεῖσαν αὐτοῖς διδασκαλίαν καὶ ζωήν. Διὰ τοὺς εἰσέτι ἀντιδρῶντας τηρεῖ γλῶσσαν αὐστηράν. Παραινεῖ τὴν ἐκκλησίαν νὰ μὴ δίδῃ πίστιν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀποκαλεῖ «ψευδαποστόλους, ἐργάτας δολίους, μετασχηματιζομένους εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ, διακόνους τοῦ Σατανᾶ, μετασχηματιζομένους εἰς διακόνους δικαιοσύνης, τῶν ὁποίων τὸ τέλος θὰ ἦναι κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν» (4).

(1) Β΄. Κορ ζ΄. 5, 6: «Διότι ἀφοῦ ἤλθομεν εἰς Μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἄνεσιν ἔλαβεν ἡ σάρξ ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάντα ἐθλιβόμεθα· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ παρηγορῶν τοὺς ταπεινοὺς παρηγόρησεν ἡμᾶς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Τίτου».

(2) Β΄ Κορ. η΄ 18—23. Ὁ ἐκεῖ ἀναφερόμενος ἀνώνυμος ἀδελφός, «οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν [ἐστι]», εἰκάζεται ὅτι εἶναι ὁ Λουκᾶς.

(3) Κεφ. ιγ΄. 10: «Διὰ τοῦτο ταῦτα γράφω ἀπών, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν». Πρβλ. ι΄ 8.

(4) Κεφ. ια΄. 13—15. Φαίνεται ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντιδράσεως ταύτης κατὰ τοῦ Παύλου ἦτο κάποιος ***ἀπεσταλμένος*** ἐλθὼν ἐξ Ἱεροσολύμων, τοῦ κέντρου πάντοτε τῶν Ἰου-

Κυρίως ὅμως ἡ Ἐπιστολὴ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ***ἀποστολικὴν*** τοῦ γράφοντος ***ἰδιότητα καὶ ἐξουσίαν,*** τὴν ὁποίαν ἐπεξηγεῖ καὶ ἀποδεικνύει. Διότι ὀρθῶς διέγνωσεν ὁ Παῦλος ὅτι, ἐὰν ἅπαξ ἐστερέωνε τὴν πεποίθησιν τῶν Κορινθίων ὅτι ἦτο πράγματι ἀπόστολος, μὲ κλῆσιν καὶ ἐντολὴν παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, εὐκόλως θὰ κατεπολέμει τὰ κακά, ἅτινα ἠπείλουν τὴν ὕπαρξιν τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Παῦλος δὲν λησμονεῖ καὶ τὸν ***ἔρανον ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ ἀδελφῶν.*** Ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἀκόμη πρὸ τοῦ νὰ ἐξέλθῃ ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἱεραποστολικὴν περιοδείαν, εἶχεν ἀποσταλῆ ἐξ Ἀντιοχείας μετὰ τοῦ Βαρνάβα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπως κομίσῃ βοηθήματα πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἰουδαίας, πασχούσας ἐκ τῆς μεγάλης πείνης τοῦ ἔτους 44 μ. Χρ. Ἐπίσης ὅτε ἐπανελθὼν ὁ Παῦλος ἐκ τῆς πρώτης του ἱεραποστολικῆς περιοδείας πάλιν μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐκεῖ δὲ ἀνεγνώρισαν αὐτὸν οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι ὡς Ἀπόστολον ἔχοντα τὸ εἰδικὸν ἔργον τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἐθνικῶν, τὸν παρεκάλεσαν μόνον νὰ ἐνθυμῆται τὰς πτωχὰς ἐκκλησίας (τῆς Ἰουδαίας), καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ (Γαλάτ. β΄. 7—10). Διὰ τοῦτο ἐν Ἐφέσῳ εὑρισκόμενος ἔγραψε καὶ πρὸς τὰς ἐν Γαλατίᾳ ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου, παραγγέλλων νὰ γίνῃ ἔρανος ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ (Α΄. Κορ. ις΄. 1—4), συγχρόνως δὲ ἔπεμψε τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἔραστον πρὸς τὰς ἐν Μακεδονίᾳ ἐκκλησίας πρὸς ἐνέργειαν παρομοίου ἐράνου. Ἐκ τῶν ὅσα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γράφει καὶ πρὸς τοὺς Κορινθίους (Β΄. κεφ. η΄. καὶ θ΄.) καὶ ὀλίγον βραδύτερον πρὸς τοὺς Ρωμαίους (ιε΄. 25—31) βλέπομεν ὅτι ὁ Παῦλος εἰργάσθη μετὰ μεγάλου ζήλου ὑπὲρ τῶν ἐράνων τούτων, ὄχι μόνον διότι εἶχε δώσει τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην, ὄχι μόνον διότι ἦτο δίκαιον καὶ ἐπιβαλλόμενον εἰς τὰς εὐπορωτέρας ἐκκλησίας νὰ βοηθῶσι τὰς πτωχοτέρας, ἀλλὰ καὶ διότι ἤλπιζεν ὅτι διὰ τῆς ἐμπράκτου ταύτης ἐκδηλώσεως Χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀγάπης τῶν ἐξ ἐθνῶν πρὸς τοὺς ἐκ περιτομῆς ἀδελφοὺς θὰ ἐθεραπεύετο τὸ λυπηρὸν σχίσμα, ὅπερ ἐδημιούργησαν ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ οἱ Ἰουδαΐζοντες μεταξὺ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἀπεριτμήτων Χριστιανῶν. Ἐφρόνει καὶ ἐκήρυττεν ὅτι ἀφοῦ τὰ ἔθνη ἐγένοντο συγκοινωνὰ τῶν ἐξ Ἰουδαίων πιστῶν εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ἦσαν

δαϊζόντων Χριστιανῶν. Τὸν ἀπεσταλμένον τοῦτον ὑπονοεῖ ὁ Παῦλος ὅταν λέγῃ: «Διότι ἐὰν ὁ ***ἐρχόμενος*** σᾶς κηρύττῃ ἄλλον Ἰησοῦν, τον ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἐκηρύξαμεν, ἢ λαμβάνητε ἄλλο πνεῦμα... ἢ ἄλλο Εὐαγγέλιον», κτλ. (κεφ. ια΄. 4). Ὁ ἀπεσταλμένος οὗτος φαίνεται ὅτι ἔφερε συστατικὰς ἐπιστολὰς παρὰ τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ: «Ἢ μήπως ἔχομεν χρείαν, ***καθώς τινες***, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς;» (γ΄. 1). Εἰκάζομεν δὲ ὅτι ἐφέρθη πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ μὲ ἀλαζονείαν καὶ ἰταμότητα, διὰ νὰ τοὺς καταπλήξῃ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συνεσταλμένην καὶ ταπεινόφρονα συμπεριφοράν τοῦ Παύλου. «Διότι ἀνέχεσθε ἐάν τις σᾶς καταδουλώνῃ, σᾶς κατατρώγῃ καὶ λαμβάνῃ τὰ ὑμῶν· ἐάν τις ἐπαίρεται καὶ σᾶς δέρῃ εἰς τὸ πρόσωπον» (ια΄. 20). «Ἐγὼ δὲ ἦλθον πρὸς ὑμᾶς οὐχὶ μὲ ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας... ἀλλὰ μὲ ἀσθένειαν καὶ φόβον καὶ τρόμον πολὺν» (Α΄ Κορ. β΄. 1—4). Οἱ ἐχθροὶ οὗτοι τοῦ Ἀποστόλου ἐχλεύαζον τὰς ἐπιστολάς του ὡς ἀνιαρὰς καὶ σφοδράς, τὸ κήρυγμά του ὡς ἐστερημένον δυνάμεως καὶ ἀκόμη καὶ τὴν καχεκτικὴν καὶ ἀσθενικήν του σωματικὴν ἐμφάνισιν. «Διότι αἱ μὲν ἐπιστολαί μου (λέγουν) εἶναι βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος» (η΄. 10).

ὀφειλέται αὐτῶν διὰ τοῦτο, ἔπρεπε καὶ εἰς τὰ σωματικὰ (δηλ. τὰ ὑλικὰ) νὰ ὑπηρετήσωσιν αὐτούς· καὶ προσεδόκα ὅτι ἡ γενναιοδωρία τῶν ἐξ ἐθνῶν, γινομένη εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων ἀδελφούς, θὰ ἐξήλειφε τὰς προλήψεις καὶ διχοστασίας τούτων, συνάμα δὲ καὶ οἱ ἴδικοί του κόποι ὑπὲρ τοῦ ἐράνου τούτου θὰ ἐξετιμῶντο ὑπ᾿ αὐτῶν καὶ θὰ ἔθετον τέρμα εἰς τὴν χαμαίζηλον κατ᾿ αὐτοῦ ἀντίδρασιν τῶν Ἰουδαϊζόντων.

Ἐρρίφθη λοιπὸν ἐνθέρμως εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς συλλογῆς τῶν βοηθημάτων τούτων. Ἀλλὰ συνάμα προέβαινεν εἰς τὰς ἐνεργείας του ταύτας μετὰ φρονήσεως καὶ τάξεως, λαμβάνων ὅλα τὰ μέτρα ὅπως προλάβῃ οἱανδήποτε συκοφαντίαν, ἣν προέβλεπεν ὅτι οἱ ἐχθροί του θὰ τῷ προσῆπτον ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν χρημάτων τούτων. Εἰς τοὺς Κορινθίους ἔγραψεν: «Ὅταν ἔλθω, ὁποίους ἐγκρίνετε, θέλω πέμψει δι᾿ ἐπιστολῶν ἵνα φέρωσι τὴν δωρεάν σας εἰς Ἱερουσαλήμ» (Α΄. Κορ. ιϛ΄. 3). Καὶ πάλιν βραδύτερον, ἀγγέλλων εἰς αὐτοὺς τὴν ἔλευσιν τῶν δύο ἐψηφισμένων ἀπεσταλμένων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Μακεδονίας, οἵτινες ἐκόμιζον τὴν συνεισφορὰν τῶν ἐκκλησιῶν τούτων διὰ τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, γράφει: «Φοβούμενοι τοῦτο, μήπως προσάψῃ τις εἰς ἡμᾶς μῶμον ἐν τῇ γενναιοδωρίᾳ ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ᾿ ἡμῶν, προνοοῦντες τὰ καλὰ οὐχὶ μόνον ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων» (Β΄. Κορ. η΄. 20, 21).

Αἱ ἐν Μακεδονίᾳ ἐκκλησίαι, καὶ ἰδίως ἡ ἐν Φιλίπποις, ὡς εἴδομεν, συνεισέφεραν γενναίως. Καὶ ἐντέχνως ἀντιπαραβάλλων ὁ Παῦλος τὴν πτωχείαν αὐτῶν πρὸς τὴν εὐκατάστατον, ἵνα μὴ εἴπωμεν πλουσίαν, θέσιν τῶν Κορινθίων, ζητεῖ νὰ παρακινήσῃ τούτους νὰ φανῶσι γενναιόδωροι, ἐπειδὴ «ἱλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός».

***

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τίτου, κομίζοντος τὴν δευτέραν ταύτην πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν, ὁ Παῦλος φαίνεται ὅτι ἀπεφάσισε νὰ περιοδεύσῃ τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Ἑλλάδος κειμένας χώρας, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν προηγουμένην περιοδείαν του δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπισκεφθῇ, ὡς ἐκ τῶν διωγμῶν, οἵτινες τότε τὸν ἐξεδίωξαν ἐκ Μακεδονίας. Γράφων ὀλίγον βραδύτερον ἐκ Κορίνθου πρὸς τοὺς Ρωμαίους, λέγει (ιε΄. 19): «Ὥστε ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ ***μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ*** ἐξεπλήρωσα τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ». Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν προηγουμένην του περιοδείαν μόνον τοὺς Φιλίππους, τὴν Θεσσαλονίκην, τὴν Βέροιαν, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κόρινθον ἐπεσκέφθη ἐν Εὐρώπῃ, εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ «μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ» ἱεραποστολική του δρᾶσις ἐπραγματοποιήθη τώρα πρὶν ἢ κατέλθῃ εἰς Κόρινθον.

Ἰλλυρικὸν ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Παύλου, ἡ ἀνατολικὴ παραλία τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ ἡ ἐνδόχωρα αὐτῆς μέχρι τῶν συνόρων τῶν Ρωμ. ἐπαρχιῶν Μακεδονίας, Μοισίας καὶ Παννονίας (1). Ποῖα μέρη τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἐπεσκέφθη ὁ μέγας Ἀπόστολος δὲν γνωρίζομεν. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἠκολούθησε τὴν μεγάλην Ἐγνατίαν ὁδόν, ἥτις ἐκ Θεσσαλονίκης ἦγε πρὸς δυσμὰς διὰ μέσου

(1) Ὥστε τὸ Ἰλλυρικὸν περιελάμβανε περίπου τὴν σημερινὴν Ἀλβανίαν, Δαλματίαν, Βοσνίαν καὶ Ἐρζεγοβίνην. Ὀλίγον βραδύτερον μετωνομάσθη ***Δαλματία.***

τῆς Μακεδονίας καὶ παρὰ τὴν Λυχνιδὸν (σημ. Ἀχρίδα) εἰσερχομένη εἰς τὸ Ἰλλυρικόν, κατέληγεν εἰς τὸ Δυρράχιον. Οὔτε πόσον διήρκεσεν ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Παύλου εἰς Ἰλλυρικὸν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ ὁρίσωμεν. Δυθέντος ὅτι ἡ ὅλη ἀπὸ Ἐφέσου εἰς Κόρινθον καὶ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ἱεροσόλυμα περιοδεία του διήρκεσε περὶ τοὺς ἕνδεκα μῆνας, ἐκ τῶν ὁποίων τρεῖς μῆνας γνωρίζομεν ὅτι ἐδαπάνησεν ἐν Κορίνθῳ, ἐὰν ὑπολογίσωμεν ἑτέρους ἓξ μῆνας διὰ τὰς μετακινήσεις του ἐξ Ἐφέσου εἰς Τρῳάδα (ὅπου παρέμεινεν ἴσως ἕνα μῆνα), Φιλίππους, Θεσσαλονίκην, Βέροιαν καὶ Κόρινθον καὶ τὴν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπάνοδόν του εἰς Τρῳάδα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, δυσκόλως θὰ ἠδυνήθη ὁ Παῦλος νὰ διαθέσῃ πλέον τῶν ***δύο μηνῶν*** εἰς Ἰλλυρικόν. Οὔτε φαίνεται ἡ ἐκεῖ ἐπίσκεψίς του νὰ ἀπέδωκεν ἄμεσα πνευματικὰ ἀποτελέσματα. Ἔσπειρεν ἁπλῶς ἐκεῖ τὸν σπόρον τοῦ Εὐαγγελίου, ὃν μετ' ὀλίγα ἔτη μανθάνομεν ὅτι ἐκαλλιέργησεν ὁ Τῖτος (Β'. Τιμόθ. δ'. 10).

Ἐπίσης δὲν γνωρίζομεν διὰ ποίας ὁδοῦ κατῆλθεν ὁ Ἀπόστολος ἐκ Μακεδονίας εἰς Κόρινθον. Βεβαίως δὲν θὰ παρέλειψε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Βέροιαν, ἵνα στηρίξῃ τὰς ἐκεῖ ἐκκλησίας. Ὅτι διῆλθε πάλιν ἐξ Ἀθηνῶν εἶναι ὅλως ἀπίθανον. Ἢ λοιπὸν κατῆλθεν ἐκ Βεροίας διὰ ξηρᾶς διὰ μέσου τῆς Θεσσαλίας, Φθιώτιδος καὶ Βοιωτίας καὶ διελθὼν τὸν Κιθαιρῶνα παρὰ τὰ Μέγαρα ἔφθασεν εἰς Κόρινθον, ἤ, ὅπερ πιθανώτερον, ἐταξείδευσε διὰ θαλάσσης ἐκ Βεροίας εἰς Κόρινθον.

(ἀκολουθεῖ).

ΟΙ ΙΗΣΟΥΪΤΑΙ

Ἡ ἐν Ἱσπανίᾳ πρόσφατος μεταπολίτευσις, καταργήσασα ὄχι μόνον τὴν πολιτικὴν ἀπολυταρχίαν ἀλλὰ καὶ τὴν τυραννικὴν «παπαδοκρατίαν» τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ἀπεφάσισε καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἰησουϊτῶν. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ Πάπας ἤγειρε σφοδρὰν διαμαρτυρίαν, προεβλήθη δὲ ὑπὲρ τῆς μὴ ἀπελάσεως τῶν Ἰησουϊτῶν τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐὰν πραγματοποιηθῇ ἡ ἀπέλασις, ἡ Ἱσπανία θὰ μείνῃ χωρὶς σχολεῖα, διότι, ὡς γνωστόν, ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἐκεῖ εὑρίσκετο μέχρι σήμερον ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ διεξήγετο διὰ τῶν πολυαρίθμων σχολείων των. Ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα ἰσχυρὸν ὑπὲρ τῆς ἀπελάσεώς των. Διότι εἶναι ἀφόρητον καὶ ἀσυμβίβαστον μὲ τὸν σημερινὸν πολιτισμόν, ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους νὰ μὴ διευθύνεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀλλὰ νὰ ἦναι ἀνατεθειμένη εἰς ἰδιωτικὴν ὀργάνωσιν καὶ μάλιστα ὀργάνωσιν ἔχουσαν τοιαύτας ἀρχάς, τοιοῦτο σύστημα καὶ τοιοῦτο παρελθόν, οἷον ἡ λεγομένη «Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ» (Société de Jésus), ἤτοι, τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν. Διότι, ὅπως τὸ ὄνομα «Φαρισαῖος» διὰ μέσου τῶν αἰώνων κατέστη συνώνυμον μὲ τὸ «ὑποκριτὴς καὶ ἀλαζών», οὕτω καὶ τὸ ὄνομα «Ἰησουΐτης» σημαίνει τὸν ***ῥαδιοῦργον,*** τὸν ***σοφιστὴν*** καὶ τὸν ***ἀρνητὴν πάσης ἠθικῆς ὑποχρεώσεως.*** Βεβαίως ὅπως ***οὐχὶ πάντες*** οἱ Φαρισαῖοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ὑποκριταί, οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν Ἰησουϊ-

τῶν ὑπῆρξαν κατὰ καιροὺς ὀλίγοι τινες ἄνδρες ἀληθῶς εὐσεβεῖς· ἀλλ᾽ εἰς τὴν μεγάλην πλειονότητα ἀμφοτέρων τῶν ὁμάδων τούτων δικαίως ἐδόθησαν οἱ ὡς ἄνω χαρακτηρισμοί, ἰδίως εἰς τοὺς Ἰησουΐτας, τῶν ὁποίων ὁ ὀργανισμὸς καὶ τὸ σύστημα στηρίζεται εἰς τὴν ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν κατασκοπείαν καὶ τὴν διὰ ὑπούλων σοφιστειῶν κατάλυσιν τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως.

Ἡ ἐπικειμένη ἀπέλασις τοῦ τάγματος τούτου ἐξ Ἱσπανίας (θεωρουμένης μέχρι τοῦδε ὡς τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Παπισμοῦ) εἶναι γεγονὸς τόσῳ σπουδαῖον, ὥστε θεωροῦμεν ἐπίκαιρον νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν βραχεῖαν ἔκθεσιν τῆς περιβοήτου ταύτης ὀργανώσεως.

***

Τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν ἱδρύθη τῷ 1537 μὲ τὸν τίτλον «Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ» ὑπὸ τοῦ Ἱσπανοῦ ἱππότου ***Ἰγνατίου Λοϋόλα*** (1491—1556), ὅστις πληγωθεὶς εἰς μίαν ἐκστρατείαν καὶ κατὰ τὴν μακράν του νοσηλείαν ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν μελέτην τῶν βίων τῶν ἁγίων καὶ τῶν παλαιοτέρων ἱπποτικῶν ταγμάτων ἀπεφάσισε νὰ ἀφιερωθῇ τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἁγίων. Διὰ τοῦτο εὐθὺς ὡς ἀνέρρωσε, διένειμε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδυθεὶς τὸ μοναχικὸν σχῆμα, μετέβη εἰς Παρισίους ὅπως σπουδάσῃ τὴν θεολογίαν. Ἐκεῖ συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν ὀλίγους προσηλύτους, μετὰ τῶν ὁποίων ἐσχημάτισε νέον μοναχικὸν τάγμα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τριπλοῦ ὅρκου τῆς «***πτωχείας, παρθενίας καὶ ὑπακοῆς***», εἰς ὃν προσετέθη καὶ ὅρκος ἀπολύτου καὶ τυφλῆς ὑπακοῆς εἰς τὸν Πάπαν. Ἀπεφάσισαν δὲ οἱ νέοι οὗτοι μοναχοί, ἀφοῦ λάβουν τὴν εὐλογίαν τοῦ Πάπα, νὰ μεταβοῦν εἰς Παλαιστίνην καὶ νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Μωαμεθανῶν. Τὸ νέον τάγμα ἔλαβε τὴν ἔγκρισιν τοῦ Πάπα τῷ 1540, δὲν τῷ ἐπετράπη ὅμως νὰ ἀπέλθῃ εἰς Παλαιστίνην, ἀλλὰ τῷ ἀνετέθη ἡ ***καταπολέμησις τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ.***

Διότι ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων τότε ἐτῶν εἶχε κηρυχθῇ ἡ μεγάλη ***Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις***, ἥτις ταχέως ἐξαπλωθεῖσα, εἶχεν ἀποσπάσει μεγάλα τμήματα τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ Παπισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1518 ὁ Λούθηρος ἐν Γερμανίᾳ, ὁ Ζβίγγλιος καὶ ὁ Καλβῖνος ἐν Ἑλβετίᾳ, ὁ Ἐρρῖκος Η΄. ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Ἰωάννης Νὼξ ἐν Σκωτίᾳ καὶ οἱ Ἀναμορφωταὶ ἐν Ὁλλανδίᾳ καὶ ταῖς Σκανδιναυϊκαῖς χώραις εἶχον ἀναπετάσει τὴν σημαίαν τῆς θρησκευτικῆς ἀναμορφώσεως καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τῆς Παπικῆς μάνδρας. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις ἐξηπλοῦτο ῥαγδαίως. Ὁ κλονισμὸς τοῦ Παπισμοῦ ἦτο σοβαρὸς καὶ ἡ Ρώμη ἀφυπνισθεῖσα ἔσπευσε νὰ ὀργανώσῃ τὴν λεγομένην ***Ἀντιμεταρρύθμισιν.*** Τὰ δύο ἰσχυρότερα ὅπλα τῆς Ἀντιμεταρρυθμίσεως ταύτης ὑπῆρξαν: ἡ ***Ἱερὰ Ἐξέτασις*** καὶ τὸ ***τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν.*** Δι᾽ αὐτῶν δὲ κατωρθώθη νὰ προληφθῇ ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἱσπανίαν καὶ Αὐστρίαν, νὰ ἐκριζωθῇ δὲ σχεδὸν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Καὶ ἡ μὲν Ἱερὰ Ἐξέτασις εἰργάσθη διὰ τοῦ τρόμου, ὃν ἐνέπνεον τὰ ἀνήκουστα βασανιστήρια καὶ αἱ διὰ πνιγμοῦ, στραγγαλισμοῦ καὶ τῆς πυρᾶς θανατώσεις αὐτῆς. Οἱ δὲ Ἰησουΐται ἀνέλαβον νὰ ἐργασθοῦν διὰ τῆς πειθοῦς, τῆς ἐκπαι-

δεύσεως τῆς νεολαίας καὶ τῆς ὑποδουλώσεως τῶν συνειδήσεων ὑπὲρ τῆς ἀναστηλώσεως τῆς παντοδυναμίας τοῦ Παπισμοῦ.

Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν βασίζεται ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, ἃς διετύπωσεν ὁ Λοϋόλας εἰς τὸ σύγγραμμά του ***«Αἱ πνευματικαὶ ἀσκήσεις»***. Ὁ θέλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ τάγμα πρέπει ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον νὰ ἀσκῆται εἰς τὴν ἀπάρνησιν τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ θελήσεως καὶ συνειδήσεως. Μετὰ τὰ προκαταρκτικὰ ταῦτα ὁ ὑποψήφιος πρέπει νὰ διέλθῃ τρία στάδια: Τὸ τοῦ ***νεοφύτου***, τὸ τοῦ ***μαθητευομένου*** καὶ τὸ τοῦ ***παρέδρου*** μέλους, πρὶν ἢ γείνῃ τακτικὸς ***ἑταῖρος***. Ἐντὸς τῆς Ἑταιρίας πᾶν μέλος πρέπει νὰ ὑπακούῃ τυφλῶς καὶ ἀσυζητητεὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, πάντες δὲ ὁμοῦ εἰς τὴν κεφαλήν, τὸν πρόεδρον ἢ ***στρατηγὸν*** λεγόμενον τοῦ Τάγματος, ὅστις μόνον εἰς τὸν Πάπαν ὀφείλει ὑπακοήν. Ἐν τούτοις ἡ ὁλομέλεια τῆς Ἑταιρίας θεωρεῖται ἀνωτέρα καὶ τοῦ προέδρου αὐτῆς· οὕτω δὲ καὶ ὁ πρόεδρος ἐπιβλέπεται ὑπὸ 5 συμπαρέδρων καὶ δύναται δι᾽ ἀποχρῶντας λόγους νὰ τιμωρηθῇ ἢ νὰ καθαιρεθῇ. Καὶ αὐτὰ τὰ προσφιλέστατα καὶ ἱερώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον πράγματα—πατρίς, οἰκογενειακοὶ καὶ συγγενικοὶ δεσμοί, φιλία, σκέψις, συνείδησις—πρέπει νὰ θεωρῶνται μηδὲν ἀπέναντι ***τοῦ συμφέροντος τῆς Ἑταιρίας***.

Αἱ ἠθικαὶ ***ἀρχαὶ*** τῶν Ἰησουϊτῶν εἶναι ἐν συντόμῳ αἱ ἑξῆς: 1) ***Ὁ σκοπὸς ἁγιάζει τὰ μέσα.*** Οἱαδήποτε παράβασις τῶν κοσμικῶν νόμων καὶ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν ἐπιτρέπεται, ἐφ᾽ ὅσον ἐκτελεῖται πρὸς ἐπιτυχίαν ἑνὸς ἁγίου σκοποῦ. 2) ***Τὸ δόγμα τῆς πιθανότητος***. Πρᾶξίς τις εἶναι δεδικαιολογημένη, ὅταν ὑπὲρ τῆς ἀγαθότητος αὐτῆς ὑπάρχῃ πιθανός τις λόγος ἢ προστίθεται ἡ συμφωνία θεολόγου τινος. 3) ***Ἡ νοερὰ ἐπιφύλαξις***. Ὅταν κανεὶς ὁρκιζόμενος ἢ ὑποσχόμενος κἄτι ἀποδίδῃ νοερῶς εἰς τὸν ὅρκον ἢ τὴν ὑπόσχεσίν του ἄλλην ἔννοιαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ ἀκούων αὐτόν, ἢ ὅταν εἰς τὸν ὅρκον ἢ τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ ἄνθρωπος νοερῶς προσθέτῃ κἄποιαν ἐπιφύλαξιν, τότε δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν τήρησιν τοῦ ὅρκου ἢ τῆς ὑποσχέσεὼς ἐκείνης, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἰδιαιτέρας ἐννοίας ἢ ἐπιφυλάξεως, τὴν ὁποίαν εἶχε κατὰ νοῦν ὅταν ἔδιδε τὸν ὅρκον ἢ τὴν ὑπόσχεσιν. 4) Ἡ διάκρισις μεταξὺ ***φιλοσοφικῆς*** καὶ ***θεολογικῆς ὑπακοῆς***. Ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως πᾶσα παράβασις Θείας ἐντολῆς εἶναι ἁμαρτία, ἀπὸ θεολογικῆς ὅμως ἀπόψεως τότε μόνον εἶναι ἁμαρτία, ὅταν γίνεται ἐσκεμμένως καὶ μὲ πλήρη συνείδησιν καὶ πρόθεσιν παραβάσεως. 5) Εἰς τὴν πολιτικήν, οἱ Ἰησουΐται παρεδέχοντο ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Πάπα, ὡς πηγάζουσα ἐκ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀνωτέρα τῆς τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων. Ἐὰν ἄρχων τις ἔχῃ αἱρετικὰς θρησκευτικὰς ἰδέας, ὁ λαός του δὲν ὀφείλει πρὸς αὐτὸν καμμίαν ὑπακοήν, ἀλλὰ τοὐναντίον δικαιοῦται νὰ τὸν φονεύσῃ.

Ἐννοεῖται ὅτι μὲ τοιαύτας ἀρχὰς καὶ διδασκαλίας οἱ Ἰησουΐται ἦσαν ***ἀπηλλαγμένοι πάσης ἠθικῆς ὑποχρεώσεως***, δυνάμενοι τὰ πάντα νὰ πράττουν ἐλευθέρως. Ὡς ὄργανον δὲ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Πάπα τὸ τάγμα των ὑπῆρξε λίαν ἰσχυρὸν καὶ ἐπίφοβον, λόγῳ τῆς τελείας ὀργανώσεώς του. Οὐδέποτε εἰς οἱονδήποτε ἄλλο σωματεῖον ἐφηρμόσθη αὐστηροτέρα ***ἐπίβλεψις*** (δηλ. κατασκοπεία) ἐπὶ τῶν μελῶν του παντὸς βαθμοῦ, καὶ συστηματικωτέρα ***ψυχολογία*** καὶ ***χρησιμοποίη-***

σις αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ εἰδικοῦ σκοποῦ, δι᾽ ὃν ἕκαστον μέλος εἶναι καταλληλότερον.

Τὸ τάγμα ἐμελέτησεν, ἐσυστηματοποίησε καὶ ἐκαλλιέργησε ***πάντα τὰ μέσα,*** ἅτινα ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν του—γράμματα, ἐπιστήμας, τέχνας, πολιτικὴν ἐπιρροήν, καὶ ἀκόμη καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του κατώρθωσεν εἰς ὅλας τὰς Ρωμαιοκαθολικὰς χώρας νὰ σφετερισθῇ τὴν κατωτέραν καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας καὶ τοιουτοτρόπως νὰ μορφώνῃ ὀπαδούς, φίλους καὶ προστάτας τοῦ τάγματος, καὶ νὰ κυριαρχῇ ἐπὶ τῶν συνειδήσεων, ἰδίως τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν βασιλέων, οἵτινες σχεδὸν πάντοτε εἶχον «πνευματικοὺς» (ἐξομολογητὰς) Ἰησουΐτας. Καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ τάγμα ταχέως κατέστη πανίσχυρον καὶ ἐπικίνδυνον, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν Παπικὴν ἐκκλησίαν. Ὁ ἀρχηγὸς ἢ στρατηγὸς τῶν Ἰησουϊτῶν, ἑδρεύων ἐν Ρώμῃ, ἦτο σχεδὸν ἴσος πρὸς τὸν Πάπαν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν καὶ ἐπιρροήν, καὶ ὠνομάζετο κοινῶς «ὁ μαῦρος Πάπας» εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν «λευκὸν Πάπαν» (ὡς γνωστόν, οἱ Πάπαι φέρουν πάντοτε λευκὴν ἐνδυμασίαν).

Ἡ ἐκπαίδευσις ὅμως, τὴν ὁποίαν ἔδιδον τὰ Ἰησουητικὰ ἐκπαιδευτήρια, δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν καὶ ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῶν μαθητῶν, ἀλλ᾽ εἰς εἶδός τι ψευδομαθήσεως εἰς περιωρισμένον ἐπιστημονικὸν ἐπίπεδον· ἂν καὶ ὀλίγοι τινες Ἰησουῖται—πνεύματα ἐξαιρετικὰ—ἀνεδείχθησαν κατὰ καιροὺς εἰς τὰ γράμματα, τὴν τέχνην, τὴν ἀστρονομίαν καὶ ἄλλας θεωρητικὰς ἐπιστήμας. Ἀπὸ ἠθοπλαστικῆς ἀπόψεως ἡ Ἰησουϊτικὴ ἐκπαίδευσις ἀπέβλεψε θετικῶς πάντοτε εἰς τὴν ***ὑποδούλωσιν τῆς συνειδήσεως.*** Κατ᾽ αὐτοὺς τὸ ὑπέρτατον καθῆκον τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Χριστιανοῦ ἦτο ἡ ***«θυσία τοῦ λογικοῦ»*** ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας (δηλ. τοῦ Πάπα). Οἱ Ἰησουῖται ἀνέλαβον εἰς πολλὰ μέρη καὶ τὴν θεολογικὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου, ἔχοντες πρὸς τοῦτο δύο ἀνωτέρας ἱερατικὰς σχολὰς ἐν Ρώμῃ. Ἀλλ᾽ εἰς τὴν μεγάλην μάζαν τοῦ Παπικοῦ κλήρου οἱ Ἰησουῖται ὑπῆρξαν καθ᾽ ὅλους τοὺς ἔκτοτε αἰῶνας μισητοί.

Ἔχοντες τοιοῦτον τέλειον ὀργανισμόν, ἀπολαύοντες τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας καὶ ὑποστηρίξεως τῶν κατὰ καιροὺς Παπῶν, ἀποκτήσαντες δὲ βαθμηδὸν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν συνειδήσεων πολλῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἀξιοσημείωτον πῶς εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας ἐν τέλει κατέστησαν μισητοὶ εἰς ἄρχοντάς τε καὶ λαοὺς καὶ ἐκ πολλῶν χωρῶν ἐξεδιώχθησαν πλέον ἢ ἅπαξ.

Ἅμα τῇ ἱδρύσει των, οἱ Ἰησουῖται, ὑπείκοντες εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Πάπα, ἤρχισαν τὴν δρᾶσίν των κατὰ τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἐξέλεξαν κατὰ πρῶτον τὴν μακρυνὴν Σουηδίαν ὡς πεδίον ἐνεργείας καὶ διὰ διαφόρων ὑπούλων μέσων κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν τὸν τότε βασιλέα Ἰωάννην εἰς τὸν Ρωμαιοκαθολικισμόν· ὅταν ὅμως οὗτος ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλῃ τὸν Παπισμὸν εἰς τὴν χώραν του, εὑρέθη πρὸ γενικῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως, ὁ δὲ διάδοχός του Κάρολος ὁ Θ΄ ἀνέτρεψε τὸ ἔργον τῶν Ἰησουϊτῶν διὰ διαφόρων νόμων. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ Ἰησουῖται ἔσχον καλλιτέρας ἐπιτυχίας· πρὸ πάντων ἐν Βαυαρίᾳ κατώρθωσαν νὰ ἀνακόψουν τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐκ τῆς βορείου Γερμανίας καὶ νὰ στερεώσουν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Παπισμοῦ. Ἐπίσης ἵδρυσαν ἰσχυρὰ κέντρα εἰς τὴν Βιέννην καὶ τὴν Πράγαν, τὴν Πορτογαλλίαν καὶ Ἱσπανίαν, λαβόντες εἰς χεῖράς των τὴν δη-

μοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει. Εἰς τὴν Γαλλίαν κατ᾽ ἀρχὰς εὗρον ἀντίδρασιν ἐκ μέρους αὐτοῦ τοῦ Παπικοῦ κλήρου καὶ ἱεραρχίας, διότι ἐθεωρήθησαν ὡς Ἱσπανικὴ πολιτικὴ προπαγάνδα, οἱ δὲ Ἱσπανοὶ ἦσαν τότε λίαν μισητοὶ ἐν Γαλλίᾳ. Μόλις δὲ ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ´ κατώρθωσαν οἱ Ἰησουΐται νὰ κυριαρχήσουν ἐν Γαλλίᾳ, προκαλέσαντες μάλιστα τὴν ἀνάκλησιν τοῦ ***Διατάγματος (Ἐδίκτου) τῆς Νάντης,*** τὸ ὁποῖον ἐξησφάλιζε θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Γάλλους Προτεστάντας (Οὐγενότους). Εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ μυστικῶν πρακτόρων ὑπέθαλψαν πλείστας συνομωσίας κατὰ τοῦ ἐπικρατήσαντος Ἀναμεμορφωμένου καθεστῶτος καὶ ἰδίως κατὰ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ καὶ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Α´. Ἀλλ᾽ ἡ ἀντίδρασίς των αὕτη ἔμεινεν ἄκαρπος.

Ἐπίσης εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολὴν κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα κατέβαλον ἀπεγνωσμένας προσπαθείας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, ὅπως παρασύρουν τὸ Πατριαρχεῖον Κων/πόλεως πρὸς τὸν Παπισμόν. Τρεῖς Πατριάρχαι κατὰ σειρὰν (Ραφαὴλ ὁ Β´, ὁ Νεόφυτος καὶ ὁ Τιμόθεος) ὑπῆρξαν φίλοι των, ὡς καί τινες μητροπολῖται τῆς Μ. Ἀσίας καὶ βραδύτερον ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Δημήτριος Καπασούλης καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας ὁ Γ´. Τὰς ἐνεργείας ὅμως ταύτας τῶν Ἰησουϊτῶν κατεπολέμησε καὶ ἐξουδετέρωσε κυρίως ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκαρις.

Ἀλλ᾽ ἡ δρᾶσις τῶν Ἰησουϊτῶν ἐπεξετάθη πολὺ πέραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἵδρυσαν ἱεραποστολὰς μεταξὺ τῶν Νεστοριανῶν, Ἀρμενίων, Κοπτῶν καὶ Ἀβησσυνῶν καὶ ἀπέστειλαν ἱεραποστόλους εἰς τὰς τότε ὑπαρχούσας εὐρείας Πορτογαλλικὰς κτήσεις εἰς Ἰνδοστάνην. Ὁ σκαπανεὺς καὶ ἀρχηγὸς τῶν Ἰησουϊτῶν ἱεραποστόλων τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ὑπῆρξεν ὁ περιώνυμος ***Φραγκῖσκος Ξαβιέρος*** (1506—1562), ὅστις ἐπὶ 20 ὅλα ἔτη ἐργασθεὶς ἐν Ἰνδοστάνῃ, Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ, ἐβάπτισε μυριάδας προσηλύτων ἰθαγενῶν.

Ὁ Ξαβιέρος οὗτος ἀνεκηρύχθη ***μακάριος*** *(beatus)* ὑπὸ τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Ε´. τῷ 1619 καὶ ***ἅγιος*** *(sanctus)* ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ ΙΕ´. τῷ 1621.

Δυστυχῶς καὶ ὁ Ξαβιέρος καὶ οἱ διαδεχθέντες αὐτὸν ἱεραπόστολοι, ἀποβλέποντες εἰς τὸν ἀριθμὸν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ποιὸν τῶν προσηλύτων αὐτῶν, ἐδέχθησαν ***συμβιβασμοὺς*** μὲ τὰς κατὰ τόπους ὑφισταμένας εἰδωλολατρείας καὶ τοιουτοτρόπως ἐδημιούργησαν ἱεροτελεστείας καὶ λατρείας ἐκ συνδυασμοῦ τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ μὲ τὸν Βουδδισμόν, τὸν Βραχμανισμὸν καὶ ἄλλας εἰδωλολατρικὰς θρησκείας. Τοῦτο πιστοποιεῖται ἐπισήμως καὶ ἀπὸ διάγγελμα τοῦ Πάπα Βενεδίκτου τοῦ ΙΔ´ κατὰ τὸ ἔτος 1741, διὰ τοῦ ὁποίου ἀναφανδὸν κατηγοροῦντο οἱ Ἰησουΐται ὡς ***νοθεύσαντες τὸν Χριστιανισμὸν*** μὲ εἰδωλολατρικὰς ἱεροτελεστείας. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπορίας ἄξιον ὅτι πολὺ ταχέως τὸ ἱεραποστολικόν των ἔργον εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν ἐξεφυλίσθη καὶ κατέρρευσεν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικήν, ὅπου εἰργάσθησαν, ἡ ἱεραποστολική των προσπάθεια δὲν ἔσχε καλλιτέρους καρπούς.

Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην εἶχεν ἀρχίσει ἐναντίον τοῦ ἐπιφόβου τούτου τάγματος ζωηρὰ ἀντίδρασις, ἀκόμη καὶ εἰς χώρας, ὅπου ἡ κυβέρνησις καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ ἦσαν ἀκραιφνεῖς Ρωμαιοκαθολικοί. Ἡ ἀκατάπαυστος τῶν

Ἰησουϊτῶν ῥαδιουργία καὶ ἀνάμιξις εἰς τὴν πολιτικὴν τοὺς κατέστησε τόσον μισητούς, ὥστε διάφοροι Πάπαι ἠναγκάσθησαν νὰ τοῖς ἐπιβάλουν ἐπιπλήξεις καὶ ποινάς, δημεύσεις καὶ φυλακίσεις, καὶ ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ ἔτος 1773 ὁ Πάπας Κλήμης ὁ ΙΔ´ ἐξέδωκε διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκήρυξε τὴν ***διάλυσιν τῆς «Εταιρίας τοῦ Ἰησοῦ»*** ἕνεκα τῶν ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῆς συστηματικῶν παραβιάσεων τοῦ ἰδίου αὐτῆς καταστατικοῦ καὶ λόγῳ τῶν σκανδάλων, ἐρίδων καὶ διχονοιῶν, ἃς ἡ Ἑταιρία εἶχεν ἐνσπείρει ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς μάνδρας, ὥστε νὰ καταντήσῃ ἀληθὴς κίνδυνος διὰ τὸν Παπισμόν! Ὁ αὐτὸς Πάπας συγχρόνως ἐφυλάκισε τὸν «στρατηγὸν» τῆς Ἑταιρίας Λορέντζον Ρίτσι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν ἠρίθμει 22,589 μέλη, ἐξ ὧν 11,295 ἦσαν ἱερεῖς. Ἐδημεύθησαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἀκίνητα τοῦ τάγματος (σχολεῖα, οἰκήματα, νοσοκομεῖα, κολλέγια, κτλ.), τὰ δὲ χειροτονημένα μέλη τοῦ τάγματος διετάχθησαν ἢ νὰ καταταχθοῦν εἰς ἄλλα μοναχικὰ τάγματα, ἢ νὰ τεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατὰ τόπους ἐπισκόπων ὡς ἐφημέριοι ἢ ἱεροκήρυκες.

Ἐν παρόδῳ εἰρήσθω ὅτι ἡ «Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ» ἀπὸ πολλοῦ πλέον χρόνου εἶχεν ἐγκαταλείψει μίαν ἐκ τῶν τριῶν βασικῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς κατὰ τὸν ἀρχικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Λοϊόλα—τὴν ***πτωχείαν.*** Οἱ Ιησουΐται ἐνωρὶς ἤρχισαν, παρ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις τῶν κανονισμῶν τοῦ τάγματός των, νὰ ἐπιδίδωνται εἰς τὸ ***ἐμπόριον·*** ἵδρυσαν ἁπανταχοῦ ἐμπορικὰ ὑποκαταστήματα καὶ χάρις εἰς τὴν πνευματικήν των κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν συνειδήσεων, ταχέως συνεκέντρωσαν εἰς χεῖράς των τεράστιον ἐμπόριον ἐν Εὐρώπῃ, Ἀσίᾳ καὶ Ἀμερικῇ. Μὲ τὰ κέρδη ταῦτα καὶ μὲ τὰς δωρεὰς τῶν πιστῶν των ὀπαδῶν ἀπέκτησαν πανταχοῦ πλουσίας γαίας καὶ μεγαλοπρεπῆ κτίρια, τὰ δὲ χρηματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διέθετον εἰς προπαγάνδαν καὶ διαφθορὰν τῶν συνειδήσεων, ἦσαν ἀπεριόριστα.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ τεραστία αὕτη ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις ἐξήγειρε τὸν ἁπανταχοῦ ἐμπορικὸν κόσμον, οὗτινος τὰ νόμιμα συμφέροντα κατέστρεφεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πολιτικὴ δύναμις, ἣν διέθετεν ἡ Ἑταιρία διὰ τοῦ τεραστίου αὐτῆς πλούτου, ἐθεωρήθη (καὶ δικαίως) ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ κυβερνήσεων ὡς ὑπέρτατος κίνδυνος. Καὶ ἡ καταφορὰ κατὰ τῶν Ἰησουϊτῶν κατήντησε τόσον ὀγκώδης καὶ γενική, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ εἰρημένος Πάπας Κλήμης νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτῶν τὸ περὶ διαλύσεώς των διάταγμα, εἰς τὸ ὁποῖον τοὺς χαρακτηρίζει ὡς «ἀπειθεῖς, ἀτάκτους καὶ ἐξώλεις».

Οἱ Ἰησουΐται ὅμως δὲν ὑπέκυψαν εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο τῆς διαλύσεως τοῦ τάγματός των. Ἀφοῦ εἶδον ὅτι καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν Εὐρώπην ἡ κατ' αὐτῶν ἐχθρότης ἦτο τοιαύτη, ὥστε πᾶσα των ἀντίστασις ἐκεῖ θὰ ἦτο ματαία, ἀπεσύρθησαν εἰς δύο χώρας παντελῶς ***μὴ Παπικὰς***—τὴν Ὀρθόδοξον Ρωσσίαν καὶ τὴν Λουθηρανὴν Πρωσσίαν! Εἰς μὲν τὴν Ρωσσίαν ἐβασίλευε τότε ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνη, εἰς δὲ τὴν Πρωσσίαν ὁ Μέγας Φρειδερῖκος. Οἱ δύο οὗτοι ἀπόλυτοι μονάρχαι, ἀμφότεροι ἡγεμόνες ἄπιστοι καὶ ἄθρησκοι, ἐδέχθησαν εἰς τὰς χώρας των τοὺς Ἰησουΐτας καὶ τοῖς ἔδωκαν ἄσυλον καὶ προστασίαν, διὰ λόγους καθαρῶς πολιτικούς. Ἐκεῖ δὲ συνεκέντρωσεν ἡ «Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ» τὰ μέλη της καὶ τὴν δρᾶσιν της ἐπὶ 40 ἔτη, μέχρις οὗ τὸ 1814 ὁ Πάπας Πῖος ὁ Ζ´ διὰ διατάγματος

ἀνεκάλεσε τὸ διάταγμα τοῦ 1773 καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐπίσημον ἀνασύστασιν τῆς Ἑταιρίας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἰησουΐται, ἐπαναλαβόντες τὴν δρᾶσίν των, ἂν καὶ εἰργάζοντο μὲ περιωρισμένα πλέον ὑλικὰ μέσα καί, σωφρονισθέντες ἀπὸ τὰ παθήματα, ἀπέφευγον τὰς παλαιάς των καταχρήσεις καὶ ὑπερβασίας, κατήντησαν καὶ πάλιν μισητοὶ καὶ ἐξεδιώχθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἐκ Ρωσσίας, Πρωσσίας, Ὁλλανδίας, Ἑλβετίας καὶ Γαλλίας, ὅπως τώρα καὶ ἐξ Ἱσπανίας. Μόνον ἐν Ρώμῃ διετήρησαν τὴν ἐπιβολήν των εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ Βατικανοῦ, ἡ δὲ μερίς των εἶναι μέχρι σήμερον ἰσχυρὰ εἰς τὴν ἑκάστοτε ἐκλογὴν νέου Πάπα. Εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν Ἰησουϊτῶν ὀφείλεται καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἀνακήρυξις εἰς δόγμα τοῦ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα (παρ᾽ ὅλας τὰς ἀντιρρήσεις πολλῶν ἐπισκόπων καὶ θεολόγων). Ἐκλιπούσης δὲ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, οἱ Ἰησουΐται ἀπέμειναν πλέον ὁ κυριώτερος στῦλος τοῦ Παπισμοῦ ἐν τῇ ἕδρα αὐτοῦ.

Ἡ δρᾶσίς των ὅμως περιορίζεται σήμερον περίπου εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν. Εἰς τὴν διεθνῆ καὶ τὴν κατὰ τόπους πολιτικὴν δὲν εἶναι πλέον εὔκολον νὰ ἀναμιχθοῦν, κατόπιν τῆς ἁπανταχοῦ ἐπικρατήσεως λαϊκῶν κυβερνήσεων, ἐλευθερίων συνταγμάτων καὶ νομοθεσιῶν συγχρόνων. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει ἀπολαύουσι πολλῶν ἀντιπαθειῶν, παρ᾽ ὅλην τὴν ἔνθυμον ὑποστήριξιν τοῦ Βατικανοῦ. Ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος καρδινάλιος Μάννιγγ (ὅστις ἀπέθανε τῷ 1892), ὁμιλῶν ποτε περὶ τοῦ Παπικοῦ Διατάγματος τοῦ 1773 (δι᾽ οὗ διελύθη ἡ Ἑταιρία τοῦ Ἰησοῦ) εἶπε: «Θὰ ἔλθῃ ἀφεύκτως πάλιν ἄλλο 1773». Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα τὰ κράτη, ἅτινα ἐξεδίωξαν τοὺς Ἰησουΐτας, κάμνουν διάκρισιν μεταξὺ Ἰησουϊτῶν καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Πολλοὶ δὲ Ρωμαιοκαθολικοὶ παραλληλίζουν τοὺς Ἰησουΐτας πρὸς τοὺς Γενιτσάρους. Διὰ τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν, λέγουν, οἱ Ἰησουΐται ὑπῆρξαν ὅ,τι οἱ Γενίτσαροι διὰ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν — κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οἱ πρόμαχοι καὶ ὑπερασπισταί, ***ἐν τέλει δὲ οἱ δεσπόται αὐτῆς.*** Καὶ ὡς οἱ Γενίτσαροι, πρέπει καὶ οἱ Ἰησουΐται διὰ τὸ καλὸν τοῦ Παπισμοῦ νὰ ἐκλείψουν ἐντελῶς. Ἐὰν δὲ Ρωμαιοκαθολικοὶ τοιαῦτα φρονοῦν περὶ τοῦ περιβοήτου τούτου τάγματος, ἡ λοιπὴ Χριστιανωσύνη βεβαίως δὲν ἔχει διάφορον γνώμην.

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ὁ τραγικὸς ἐπίλογος τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ μικροῦ υἱοῦ τοῦ ἀεροπόρου Λίντβεργκ ἀνεστάτωσε τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Τὰ θρασέα ἐγκλήματα τῶν «γκάγκστερς» (συμμοριτῶν) εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς μεγαλουπόλεις (φόνοι, ἐμπρησμοί, διαρρήξεις, λῃστεῖαι, λεηλασίαι μεγάλων τραπεζῶν καὶ ἀδαμαντοπωλείων ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ) ἐπληθύνθησαν τόσον πολύ, ὥστε σχεδὸν ἔπαυσαν νὰ προξενοῦν καμμίαν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν. Ἀλλ᾽ ἡ ἀπαγωγὴ ἑνὸς ἀσθενοῦντος μικροῦ παιδίου ἐκ τῆς κατοικίας του περὶ ὥραν 7 μ. μ., ἐνῷ εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον ἐκάθηντο ἀμέριμνοι οἱ γονεῖς του, ἡ ἐπὶ μῆνα σχεδὸν ἀπόκρυψίς του καὶ

ἐπὶ τέλους ἡ ἀνεύρεσίς του νεκροῦ καὶ ἀποσυντεθειμένου μὲ θρυμματισμένον τὸ κρανίον πλησίον τῆς πατρικῆς οἰκίας, ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ. Καὶ ὁ λαὸς οὗτος διερωτᾶται πῶς κατήντησεν αὐτός, ὁ πλουσιώτερος καὶ προοδευτικώτερος λαὸς τοῦ κόσμου, ὁ καυχώμενος διὰ τὸν νεώτερον πολιτισμόν του, νὰ κατέχῃ τὰ πρωτεῖα τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῆς ἀνομίας, ὥστε ἡ περιουσία καὶ ἡ ζωὴ τῶν πολιτῶν του νὰ ἦναι ἀπολύτως εἰς τὸ ἔλεος ὀλίγων ἐγκληματιῶν.

Ἡ ἀπάντησις δίδεται τώρα εἰς διάφορα σοβαρὰ περιοδικὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ διαπιστώνει ὅτι εἰς τὴν φοβερὰν αὐτὴν κατάστασιν ἐν Ἀμερικῇ συνέβαλον καὶ συμβάλλουν διάφοροι παράγοντες ἢ αἰτίαι. ***Ἐν πρώτοις,*** ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δὲν εἶναι φυλετικῶς ὁμοιογενής, ὅπως ὁ τῆς Ἀγγλίας ἢ τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Γερμανίας ἢ καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περιλαμβάνει πλῆθος ἑτερογενῶν φυλετικῶν στοιχείων, ἅτινα σπουδαίως ἐπηρεάζουν τὸν Ἀμερικανικὸν πολιτισμόν. Ἐκεῖ συμφύρονται μετὰ τῶν ἰθαγενῶν Ἀγγλοσαξώνων μετανάσται ἢ τέκνα μεταναστῶν ἐκ πάσης γῆς, φυλῆς καὶ γλώσσης, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἐγκληματίαι πρὶν ἢ πατήσουν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὰ τοιαῦτα ξένα στοιχεῖα, ἀναφομοίωτα εἰσέτι, δὲν εὑρίσκει τις τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν νόμον καὶ τὰ δικαιώματα τῆς κοινωνίας, ὅστις εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸν Ἀγγλοσάξωνα. ***Δεύτερον,*** ὁ βίος ἐν Ἀμερικῇ κατέστη σήμερον εἴπερ ποτὲ θορυβώδης καὶ πολυδάπανος, τοῦτο δὲ ἐξωθεῖ πολλοὺς εἰς τὸ ἔγκλημα πρὸς ἀθέμιτον απόκτησιν χρημάτων, διὰ νὰ δύνανται νὰ δαπανῶσιν εἰς τὰς πολυτελείας καὶ τὰς σπατάλους διασκεδάσεις. ***Τρίτον,*** τὸ ἔγκλημα διδάσκεται παραστατικῶς εἰς τὴν νεολαίαν διὰ τῶν κινηματογράφων, ὅπου ἀπεικονίζονται ἐπὶ τῆς ὀθόνης μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας των διάφοροι διαρρήξεις, λῃστεῖαι, φόνοι, δολοφονίαι, κτλ. Ὅτι δὲ ἡ διδασκαλία αὕτη εὑρίσκει καρποφόρον ἔδαφος εἰς τὴν διάνοιαν τῆς Ἀμερικανικῆς νεολαίας ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν καταδίκων εἰς τὰς ποινικὰς φυλακὰς τῆς Ἀμερικῆς σήμερον εἶναι νέοι ἡλικίας κάτω τῶν 25 ἐτῶν. ***Τέταρτον,*** αἱ πλεῖσται ἐφημερίδες τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ αὐξήσουν τὴν κυκλοφορίαν των, γεμίζουν τὰς στήλας των μὲ λεπτομερεῖς καὶ σπαρταριστὰς περιγραφὰς ἑκάστου ἐγκλήματος καὶ διὰ τῆς ἀναγνωσματοποιήσεως τῶν ἐγκληματιῶν τοὺς μεταβάλλουν εἰς ἥρωας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συμπαθεῖς. ***Πέμπτον,*** αἱ ἀστυνομίαι τῶν πλείστων Ἀμερικανικῶν μεγαλοπόλεων εἶναι ἀνίκανοι νὰ περιστείλουν τὰ ἐγκλήματα καὶ νὰ προστατεύσουν τὴν ζωὴν καὶ περιουσίαν τῶν φιλησύχων πολιτῶν, διότι τὸ προσωπικόν των καὶ ἰδίως οἱ ἀνώτεροι βαθμοφόροι διορίζονται διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἀλλάσουν μὲ κάθε ἐκλογικὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου κόμματος. ***Ἕκτον*** καὶ σπουδαιότατον, τὰ Ἀμερικανικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ἰδίως δὲ τὰ ὁρκωτά, δεικνύουν ἀφάνταστον ἐπιείκειαν εἰς τὰς ἀποφάσεις των. Κατὰ τὰς ἐπισήμους Ἀμερικανικὰς στατιστικάς, ἐπὶ 160 φονέων καταδικαζομένων εἰς θάνατον ἐκτελεῖται κατὰ μέσον ὅρον ***εἷς μόνον,*** τῶν δὲ λοιπῶν ἡ ποινὴ μετατρέπεται εἰς ἰσόβια δεσμά, καὶ μετὰ 5—6 ἔτη οἱ πλεῖστοι τῶν φονέων τούτων λαμβάνουν χάριν ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνήτου τῆς τοπικῆς Πολιτείας καὶ οὕτως ἐξέρχονται πάλιν εἰς τὴν κοινωνίαν ἵνα συνεχίσουν τὸ ἐγκληματικόν των στάδιον. Τὸ δὲ σπάνιον τῆς ἐκτελέσεως θανα-

τικῆς ποινῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν, ἐνθαρρύνει τοὺς πάντας πρὸς τὰ ἀπαισιώτερα ἐγκλήματα.

Πόσον διάφορος εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἀγγλίαν καταφαίνεται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐγκληματολογικῶν στατιστικῶν τῶν δύο χωρῶν. Καθ᾽ ὅλον τὸ ἔτος 1931 εἰς ὁλόκληρον τὴν Μ. Βρεττανίαν (Ἀγγλίαν, Σκωτίαν καὶ Βόρειον Ἰρλανδίαν) μὲ πληθυσμὸν 44 ἑκατομμυρίων ψυχῶν συνέβησαν 109 φόνοι (ἀναλογία τοῦ ἑνὸς πέμπτου τοῦ 1 ἐπὶ 100,000 κατοίκων), ἐνῷ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα εἰς μόνην τὴν πόλιν τῆς Ν. Ὑόρκης (ἀριθμοῦσαν 6 ἑκατομμύρια κατοίκων) διεπράχθησαν 373 φόνοι, εἰς ὁλόκληρον δὲ τὴν χώραν 12,000 φόνοι (ἀναλογία 10 ἐπὶ 100.000 κατοίκων). Καὶ σημειωτέον ὅτι ἡ ὡς ἄνω Ἀγγλικὴ στατιστικὴ παρουσιάζει ἐλάττωσιν φόνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ προπολεμικὰ ἔτη. Βεβαίως ἡ κολοσσιαία αὕτη διαφορὰ ἐγκληματικότητος μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔχει ἐν μέρει τὴν ἐξήγησίν της εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι νομοταγέστερος τοῦ Ἀμερικανικοῦ καὶ ὁμοιογενής, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω. Ἀλλ᾽ ὁ σπουδαιότερος λόγος τῆς διαφορᾶς ἔγκειται εἰς τὴν διάφορον ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐκεῖ τὸ ἔγκλημα τιμωρεῖται ἀφεύκτως, ἀμειλίκτως καὶ ἀμερολήπτως. Ὁ πτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος παραβάτης εἶναι ἴσοι ἀπέναντι τοῦ νόμου. Ὁ φόνος τιμωρεῖται πάντοτε μὲ θάνατον. Χάρις οὐδέποτε χορηγεῖται εἰς τοὺς εἰς θάνατον καταδικασμένους, σπανιώτατα δὲ εἰς τοὺς εἰς ἰσόβια καὶ τότε μόνον κατόπιν πολυετοῦς χρηστῆς διαγωγῆς ἐν τῇ φυλακῇ. Ἄλλος λόγος διὰ τὴν ὀλιγωτέραν ἐγκληματικότητα ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι ὅτι ἐκεῖ λειτουργεῖ ὄχι μόνον ἄριστος κλάδος μυστικῆς ἀστυνομίας (πρὸς ἐξιχνίασιν τῶν μυστηριωδῶν ἐγκλημάτων) ἀλλὰ καὶ ἡ τελειοτέρα ἀστικὴ ἀστυνομία τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ συγκεκροτημένη ἀπὸ δεδοκιμασμένα καὶ ἠθικὰ στοιχεῖα, γνωρίζει νὰ ἐπιβάλλεται χωρὶς νὰ φέρῃ οἱονδήποτε ὅπλον.

Ὅσον διὰ τὴν Ἀμερικήν, εἶναι εὐχάριστον ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς ἤρχισεν ἐπὶ τέλους νὰ ἀφυπνίζεται ἀπέναντι τῆς τρομακτικῆς διαδόσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐγκληματικότητος ἐν τῇ χώρᾳ του. Ἐὰν δὲ ἡ ἀγανάκτησίς του ἐπὶ τῇ ἀπαγωγῇ Λίντβεργκ ἀποκρυσταλλωθῇ εἰς ἀναδιοργάνωσιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀστυνομίας καὶ εἰς ριζικὰ μέτρα πρὸς ἠθικωτέραν ἀγωγὴν τῆς Ἀμερικανικῆς νεολαίας, τότε ὁ μικρὸς Λίντβεργκ δὲν ἀπέθανεν εἰς μάτην.

ΑΠΗΓΟΡΕΥΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀνέγνωμεν κατ᾽ αὐτὰς εἰς Ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα («Ἐλεύθ. Βῆμα») ὅτι ἡ Γερμανικὴ Βουλὴ ἐψήφισε νόμον «πρὸς προστασίαν τῆς νεολαίας ἀπὸ τὰ ἀνήθικα δημοσιεύματα». Τὰ δημοσιεύματα τὰ θεωρούμενα ὡς ἀνήθικα θὰ ἀναγραφοῦν εἰς ἐπίσημον κατάλογον, θὰ ἀφαιρεθοῦν δὲ ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέπεται νὰ δίδωνται εἰς νέους ἡλικίας μικροτέρας τῶν 18 ἐτῶν.

Εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ ἀποτελούμεναι ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῆς φιλολογίας, τῆς τέχνης, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἐκδοτῶν βιβλίων, θὰ συνέλθουν διὰ νὰ καθο-

ρίσουν ποῖα εἶναι τὰ βιβλία αὐτά. Αἱ διάφοροι ἐπιτροπαὶ εἰς τὰ μεγάλα κέντρα θὰ στείλουν τὰς σχετικὰς ἐκθέσεις των εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπήν, ἑδρεύουσαν εἰς τὴν Λειψίαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ δύνανται νὰ κάμνουν ἔφεσιν οἱ διάφοροι συγγραφεῖς κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν.

Μόνη ἡ πολιτική, κοινωνική, θρησκευτική, ἠθικὴ ἢ φιλοσοφικὴ τάσις ἑνὸς ἔργου δὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἐγγραφὴν ἑνὸς ἔργου εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀποκλειομένων τῆς κυκλοφορίας βιβλίων.

***

Ἡ ἰδέα μιᾶς τοιαύτης ἐπισήμου ἀπαγορεύσεως βιβλίων ἐπιβλαβῶν δὲν εἶναι νέα, ἀλλὰ τοὐναντίον πολὺ παλαιά. Αἱ πρῶται Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀνεθεμάτισαν διάφορα αἱρετικὰ συγγράμματα καὶ ἀπηγόρευσαν εἰς τοὺς πιστοὺς ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα διάφοροι ἀρχιεπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως (1).

Μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας καὶ τὴν τεραστίαν αὔξησιν τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας εὐθηνῶν βιβλίων, αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ τῆς Δύσεως ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς λήψεως συστηματικωτέρων μέτρων καταπολεμήσεως τῶν (κατὰ τὴν ἀντίληψίν των) ἐπιβλαβῶν συγγραμμάτων. Ἡ ἐν τῷ Λατερανῷ Σύνοδος τῷ 1515 ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἧς ὑπεχρεοῦτο πᾶς ἐκδότης, ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ καὶ δημεύσεως, νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς πλησιεστέρας ἀρχιεπισκοπῆς πᾶν βιβλίον, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ ἐκτυπώσῃ. Ἐπίσης ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος τῷ 1546 ἀπηγόρευσε τὴν πώλησιν ἢ κατοχὴν οἱουδήποτε ἀνωνύμου θρησκευτικοῦ βιβλίου, μὴ ἐκ τῶν προτέρων ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λουβαὶν τῇ διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε'. κατήρτισε «Πίνακα» (Index) ἐπιβλαβῶν καὶ ἀπηγορευμένων βιβλίων. Τῷ 1557 ὁ Πάπας Παῦλος ὁ Δ'. διὰ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ἐδημοσίευσεν ὅμοιον «Πίνακα» συγγραφέων καὶ συγγραμμάτων ἐνυπογράφων ἢ ἀνωνύμων, ἀπηγορευμένων εἰς τὸ καθόλου Χριστεπώνυμον πλήρωμα. Ὡσαύτως ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις ἐν Ἱσπανίᾳ ἐξέδωκεν ἴδιον «Πίνακα», πᾶς δὲ ἐκδότης ἢ βιβλιοπώλης ἔχων εἰς τὴν κατοχήν του ἀπηγορευμένα βιβλία ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον καὶ δήμευσιν τῶν ὑπαρχόντων του.

Ὁ Πάπας Σῖξτος ὁ Ε'. (1585) ἵδρυσε καὶ εἰδικὴν Ἐπιτροπείαν Καρδιναλίων «ἐπὶ τοῦ Πίνακος», ἥτις εἶχε τὸ καθῆκον νὰ προσθέτῃ εἰς τὸν Πίνακα πᾶν νέον πονηρὸν σύγγραμμα. Καὶ οὕτως ἐξηκολούθησεν ὑπάρχουσα ἡ ἐκκλησιαστικὴ

---

(1) Ἀκόμη καὶ ἐντὸς τῆς τελευταίας 100ετίας εἴχομεν τοιαῦτα ἀναθέματα ἐδῶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν Ἀθήναις τῷ 1875 ἀνεθεμάτισε τὴν «Πάπισσαν Ἰωάνναν» τοῦ Ἐμμ. Ροΐδου, ὄχι διὰ τὴν ἄμετρον αἰσχρότητα τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ διότι ἐν αὐτῷ ἐχλευάζοντο καὶ ἐσατυρίζοντο διάφοροι ἐκκλ. καταχρήσεις. Ὁμοίως τῷ 1840 ἀνεθεμάτισεν ἔργον τι τοῦ Θεοφ. Φαρμακίδου, διακεκριμένου κληρικοῦ καὶ ἐπιστήμονος, καὶ τῷ 1845 τὴν «Ἀπολογίαν» τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς ἀπαντῶν εἰς ἐπιθέσεις κληρικῶν ὑπερησπίζετο τὰς Προτεσταντικάς του δοξασίας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον ἀνεθεμάτισε συγχρόνως καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, ἀπειλήσασα πάντα, ὅστις ἤθελε τὸ ἀναγνώσει, ὅτι «ἔνοχος ἔσται τῷ πυρὶ τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπεύθυνος».

αὕτη λογοκρισία τῆς Παπικῆς Ἕδρας, μέχρι τοῦ ἔτους 1897, ὅτε συνεπείᾳ πολλῶν πανταχόθεν παραστάσεων ὁ Πάπας Λέων ὁ ΙΓ΄. ἵδρυσε νέον ἐπίσημον «***Πίνακα Ἀπηγορευμένων Βιβλίων***» (Index Librorum Prohibitorum), ὅστις ὑπάρχει μέχρι σήμερον, καὶ διετύπωσε κανονισμὸν κἄπως ἐλευθεριώτερον διὰ τὴν συνεχῆ ἐπίβλεψιν, διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν αὐτοῦ.

Ὁ «Πίναξ» οὗτος εἶναι ἐκδεδομένος εἰς τόμον εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, περιέχοντα ὄχι μόνον τοὺς τίτλους τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ τὰς σχετικὰς Παπικὰς βούλας (ἤτοι, ἐγκυκλίους), μὲ σημειώσεις καὶ ἐπεξηγήσεις περὶ ἑκάστου βιβλίου. Ὁ «Πίναξ» καταδικάζει ἅπαντα τὰ συγγράμματα, ἅτινα δὲν συμφωνοῦν καθ᾽ ὅλα πρὸς τὰ δόγματα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κατάλογον κατέχουν τὰ Γαλλικὰ ἔργα. Λ. χ. αἱ «Μελέται» τοῦ Δεκάρτ, ἡ «Φυσικὴ Θρησκεία» τοῦ Ἰουλίου Σιμόν, ἡ «Σειρὰ τῆς Φιλοσοφίας» τοῦ Κουζέν, ἡ «Φιλοσοφία τῶν Θρησκευμάτων» τοῦ Μπουρνούφ, ἡ «Ἱστορία τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας» τοῦ Ταίν, σχεδὸν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Βολταίρου, τοῦ Μπαλζάκ, τοῦ Ρενὰν καταδικάζονται. Ἐπίσης τὰ μυθιστορήματα «Οἱ Ἄθλιοι» καὶ «Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων» τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Εὐγενίου Σύη, τῆς Γεωργίας Σάνδ, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ καὶ πολλῶν ἄλλων, διότι σατυρίζουσιν ἔθιμα ἢ θεσμοὺς τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Ὡσαύτως ἀπαγορεύονται πολλὰ σπουδαῖα ἱστορικὰ ἔργα, μόνον καὶ μόνον διότι ἀφηγοῦνται μὲ ἀκρίβειαν ἱστορικὴν τὰ κατὰ τὸν Παπισμὸν τοῦ Μεσαίωνος. Εἶναι δὲ τόσα τὰ ἀπηγορευμένα βιβλία τοῦ «Πίνακος», ὥστε οὐδεὶς Ρωμαιοκαθολικός, ἂν δὲν ἔχῃ τὸν «Πίνακα» ἀνὰ χεῖρας, δύναται νὰ γνωρίζῃ τί δύναται καὶ τί δὲν δύναται νὰ ἀναγνώσῃ. Καὶ μὲ τὸν ὠκεανὸν τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς σήμερον ἐκδιδομένων βιβλίων, οἱ κριταὶ τοῦ Ἱεροῦ Κολλεγίου ἐν Ρώμῃ ἀδυνατοῦν πλέον νὰ τὰ ἐξετάσουν ὅλα καὶ περιορίζονται εἰς τὴν λογοκρισίαν τῶν ἔργων τῶν μεγάλων παγκοσμίου φήμης συγγραφέων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Παπικὸς οὗτος «Πίναξ Ἀπηγορευμένων Βιβλίων» ἀσχολεῖται μόνον μὲ τὰ ἔχοντα οἱανδήποτε ἀναφορὰν εἰς θεολογικὰ ζητήματα. Δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ ἠθικὸν ποιὸν τῶν βιβλίων, διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς πορνογραφίας.

***

Ἡ πρακτικὴ πεῖρα τόσων αἰώνων εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπέδειξε δύο τινά: α΄) ***Ὅτι εἶναι ἀμφιβόλου ἀποτελεσματικότητος αἱ ἀπαγορεύσεις βιβλίων.*** Ἡ ἀπαγόρευσις μοιραίως διεγείρει τὴν περιέργειαν τοῦ κοινοῦ περὶ τοῦ ἀπηγορευμένου ἔργου, καὶ ἡ τοιαύτη περιέργεια ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ ζητήσῃ διὰ παντὸς τρόπου νὰ τὸ ἀναγνώσῃ. Οὔτε εἶναι εὔκολος ἡ γενικὴ καὶ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τῆς ἀπαγορεύσεως. β΄) ***Ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτευχθῇ συμφωνία ἐπὶ τοῦ τί εἶναι ἐπιλήψιμον καὶ ἀπαγορευτέον.*** Ἐντὸς τῆς μάνδρας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ προκειμένου ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν δογμάτων καὶ ἐθίμων αὐτῆς, ἦτο σχετικῶς εὔκολος ἡ κρίσις· καὶ μ᾽ ὅλον τοῦτο εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ περιβοήτου «Πίνακος Ἀπηγορευμένων Βιβλίων» βλέπομεν ὅτι ἐση-

μειώθησαν οὐκ ὀλίγαι διαφωνίαι μεταξὺ τῶν κριτῶν. Ἄλλον «Πίνακα» εἶχε καταρτίσει ὁ Πάπας ἐν Ρώμῃ, ἄλλον ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις ἐν Ἱσπανίᾳ· πολλὰ βιβλία ἀπαγορευόμενα ἐν Ρώμῃ ἀφίνοντο ἐλεύθερα ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ἀντιστρόφως. Πόσῳ δυσκολώτερον εἶναι τὴν σήμερον, μὲ ὅλας τὰς ποικίλας θεωρίας περὶ παιδαγωγίας καὶ ἠθικῆς νὰ συμφωνήσουν οἱ λεγόμενοι «εἰδήμονες».

Ὁ νέος Γερμανικὸς νόμος, τὸν ὁποῖον ἐν ἀρχῇ ἀνεφέραμεν, προβλέπει τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν ἐπιβλαβῶν ἢ ἀνηθίκων βιβλίων διὰ νέους κάτω τῶν 18 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Μήπως τὸ κακὸν βιβλίον δὲν διαφθείρει τὰ χρηστὰ ἤθη εἰς οἱανδήποτε ἡλικίαν; Καὶ ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δοθῇ εἰς ἕνα νέον 17 ἐτῶν, διατί ἐπιτρέπεται νὰ δοθῇ εἰς ἕνα ἄλλον, ὅστις συνεπλήρωσε τὸ 18ον ἔτος; Βεβαίως εἶναι καλὸν ὅτι μία τοὐλάχιστον μερὶς τῆς κοινωνίας προστατεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου ἀπὸ μερικὰς φθοροποιοὺς ἐπιρροάς. Καὶ αὐτὸ εἶναι προτιμώτερον ἀπὸ τὸ γινόμενον εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου οὐδεὶς τοιοῦτος περιορισμὸς ὑπάρχει.

Ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἷς νεαρὸς νόμος κατὰ τῶν ἀσέμνων βιβλίων, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν εἴδομεν ὁπτὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς του. Ἴσως διότι δὲν ἐμεσολάβησεν εἰσέτι ἀρκετὸς χρόνος διὰ νὰ δείξῃ καρπούς. Δυστυχῶς καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος καὶ ὁ εἰρημένος Γερμανικὸς δὲν ἐπιβάλλουν κανένα περιορισμὸν εἰς τὴν πορνογραφίαν τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι εἰς τὰς Γερμανικὰς ἐφημερίδας δὲν βλέπει κανεὶς τὸ ξεχαρβάλωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμερησίου τύπου. Ἠμποροῦμεν μάλιστα νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐδέποτε εἴδομέν τι οὐδὲ πόρρωθεν ἀποπνέον ἀνηθικότητα· τὸ πολὺ ὑπάρχουν μερικὰ ἀμφιβόλου ἠθικῆς Γερμανικὰ περιοδικά, τὰ ὁποῖα δημοσιεύουν σκανδαλώδεις εἰκόνας μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι πρόκειται περὶ ἔργων.... τέχνης, ὅπως συμβαίνει καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλ' ἐνόσῳ ὁ νόμος ἐπιτρέπει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τύπον εἰδησεογραφίαν, μυθιστορήματα καὶ ἐπιφυλλίδας πλήρεις ἀσέμνων περιγραφῶν καὶ ὑπαινιγμῶν, ἡ ἀπαγόρευσις ὀλίγων πορνογραφικῶν βιβλίων καὶ φυλλαδίων πηγαίνει εἰς μάτην (μὲ τὴν ἀκμάζουσαν μάλιστα λαθραίαν πώλησιν καὶ κυκλοφορίαν των).

Ὑπάρχει παρ' ἡμῖν καὶ λογοκρισία τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν (δὲν ἠξεύρομεν τὶ γίνεται ὡς πρὸς αὐτὸ ἐν Γερμανίᾳ), ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τὸ ἔργον ἔχει ἀπονεκρωθῆ ὡς ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας τῶν λογοκριτῶν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ταινιῶν. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ εἷς θεωρεῖ ἀνήθικον καὶ ἐπιβλαβές, ὁ ἄλλος ὑπερασπίζει ὡς καλλιτεχνικόν! Ἐλλείπει δυστυχῶς παρ' ἡμῖν τὸ αἰσθητήριον τῆς ἠθικῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι προϊὸν τοῦ λελογισμένου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος—τῆς εὐσεβείας.

Γνωστὸς Γερμανὸς συγγραφεὺς καὶ ἠθικολόγος, σχολιάζων τὸν νέον νόμον, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ καλλιτέρα ἄμυνα κατὰ τῆς πορνογραφίας καὶ τῆς ἀνηθίκου ἐν γένει φιλολογίας εἶναι ἡ ὀργάνωσις αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, τῶν τιμίων δηλαδὴ πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι νὰ ἀποτελέσουν μίαν ἕνωσιν πρὸς ἄμυναν κατὰ τῆς διαρκῶς αὐξανούσης διαφθορᾶς τῶν βιβλίων, τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ προϋποθέτει μίαν σημαίνουσαν μάζαν πολιτῶν ἐχόντων ἀνεπτυγμένον τὸ εἰρημένον ἠθικὸν αἰσθητήτιον καὶ ἀρκετὸν ζῆλον καὶ ἀποφα-

σιστικότητα, ὥστε νὰ ἀναλάβουν ἕνα τοιοῦτον ἀγῶνα. Δυστυχῶς δὲν βλέπομεν παρ' ἡμῖν τοιαύτην μάζαν. Ὑπάρχουν βεβαίως πολλοὶ ἠθικοὶ πολῖται, ἀλλ' οὔτε ζῆλον ἔχουν ἀρκετόν, οὔτε ὀργάνωσιν, οὔτε ἐπιβολήν. Ἐκεῖνοι, ποῦ εἰσακούονται καὶ καλοῦνται νὰ κρίνουν τὰ ἔργα καὶ τὰς ταινίας, εἶναι οἱ θιασῶται τῆς ἐλευθερίας ἢ μᾶλλον τῆς ἀκολασίας. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις τοιούτους ἐκλέγει κριτὰς τῆς ἀνηθικότητος καὶ πορνογραφίας, οὐδεὶς νόμος, ὁσονδήποτε καλός, δύναται νὰ ὠφελήσῃ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ἐλάβομεν τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

Κύριε Διευθυντὰ τοῦ «Ἀστέρος»,

Σᾶς παρακαλῶ ἀπαντήσατέ μοι δι' ὀλίγων, τί δύναται νὰ πράξῃ μία σύζυγος, ὅταν ὁ σύζυγός της δὲν ἔχῃ τὰς αὐτὰς μὲ αὐτὴν Χριστιανικὰς πεποιθήσεις καὶ τῆς ἀπαγορεύῃ νὰ συχνάζῃ εἰς τὰ Εὐαγγελικὰ κηρύγματα.

Μετὰ τιμῆς

Μία συνδρομήτριά σας.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶναι σπανία, τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν, εἶναι τὸ ἑξῆς:

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α'. Κορ. ζ'. 13,16) λέγει σχετικῶς: «Καὶ γυνή, ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ αὐτὸς συγκατανεύει νὰ συνοικῇ μετ' αὐτῆς, ἂς μὴ ἀφίνῃ αὐτόν. Διότι ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἡγιάσθη διὰ τῆς γυναικός... Τί ἐξεύρεις, γύναι, ἂν μέλλεις νὰ σώσῃς τὸν ἄνδρα σου;» Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος (Α'. γ'. 1) γράφει: «Ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε εἰς τοὺς ἄνδρας ὑμῶν, ἵνα καὶ ἐάν τινες ἀπειθῶσιν εἰς τὸν λόγον, κερδηθῶσιν ἄνευ τοῦ λόγου διὰ τῆς διαγωγῆς τῶν γυναικῶν, ἀφοῦ ἴδωσι τὴν μετὰ φόβου ἁγνὴν διαγωγήν σας».

Μία τοιαύτη διαγωγὴ ἄμεμπτος, συνοδευομένη μὲ ***ὑπομονὴν καὶ γλυκύτητα*** *καὶ μὲ* ***προσευχὴν θερμὴν*** *ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός, ὅπως ὁ Κύριος φωτίσῃ καὶ μεταστρέψῃ τὴν καρδίαν του, εἶναι τὸ μόνον μέσον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ἡ εὐσεβὴς γυνή, ἥτις εὑρίσκεται εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν, εἰς ἣν ἡ ὡς ἄνω συνδρομήτρια ἡμῶν. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν ἄλλον τὰς ἰδίας του θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, οὔτε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον τὰς ἰδικάς του. Ἡ συνείδησις εἶναι ἀπολύτως ἀπαραβίαστος. Μόνον ἡ Θεία χάρις δύναται νὰ μαλάξῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀπίστου ἢ τοῦ μισαλλοδόξου καὶ ἀνελευθέρου συζύγου. Γνωρίζομεν δὲ οὐκ ὀλίγα παραδείγματα σύγχρονα, καθ' ἃ οἱ τοιοῦτοι σύζυγοι κατενύχθησαν ἐκ τῆς πραότητος καὶ ὑπομονῆς τῶν συζύγων των καὶ ὄχι μόνον ἔπαυσαν νὰ τὰς ἐμποδίζωσιν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων,* ***ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἤρχισαν*** *νὰ συχνάζωσιν εἰς πνευματικὰ κηρύγματα καὶ ἐν τέλει* ***ἔγειναν θερμοὶ ὀπαδοὶ*** *τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

Ἐξ ἄλλου, ἡ εὐσεβὴς σύζυγος δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ τίποτε. Οὐδεὶς δύναται

νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν πίστιν της εἰς τὸν Θεόν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἔχει τὴν ***Ἁγ. Γραφὴν*** *καὶ τὸ μέγα προνόμιον τῆς* ***προσευχῆς,*** *εἶναι ὡπλισμένη κατὰ πάσης περιπετείας. Ἡ πρὸς καιρὸν στέρησις τοῦ δικαιώματος καὶ προνομίου τοῦ ἐκκλησιάζεσθαι εἶναι βεβαίως λυπηρά, ἀλλὰ πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ* ***ὡς τονωτικὸν τῆς πίστεώς της.*** *Ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει τὰ τέκνα Του, ὅσα εἰλικρινῶς καὶ ἐνθέρμως Τὸν ἐκζητοῦσιν.*

Ἂς ἀκολουθήσῃ λοιπὸν ἡ ἀγαπητὴ συνδρομήτρια ἡμῶν τὴν ὁδὸν ταύτην μὲ ἀνεξάντλητον ὑπομονήν, παρέχουσα εἰς τὸν σύζυγόν της παράδειγμα ἀμέμπτου κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ προσευχομένη ἐνθέρμως ὑπὲρ αὐτοῦ. «Πολὺ ἰσχύει ἡ δέησις τοῦ δικαίου ἐνθέρμως γινομένη».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

—***Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν περὶ τῆς σχέσεως θρησκείας καὶ ἐπιστήμης.*** *Μετάφρασις* ***Κωνστ. Μεταλληνοῦ,*** *Διδάκτορος τῶν Μαθηματικῶν. Σελ. 128. Ἀθῆναι, 1932. Τιμᾶται δρχ. 25.*

Κατὰ τὸ ἔτος 1926 ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ροβέρτος ντὲ Φλὲρ (Robert de Flers) ἀπέστειλεν εἰς τὰ 88 μέλη τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἐγκύκλιον ζητοῦσαν παρ' ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τὴν προσωπικήν του γνώμην ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος: ***«Ἡ Ἐπιστήμη ἀντιτάσσεται πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα;»*** *Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπήντησαν ἐν ὅλῳ 72 ἐκ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν, αἱ δὲ πλεῖσται τῶν ἀπαντήσεων ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Παρισινὴν ἐφημερίδα «Φιγαρὼ» κατὰ Μάϊον 1926. Ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς ἐρεύνης ταύτης ἀνεκόπη ὑπὸ τοῦ προώρου θανάτου τοῦ σχόντος τὴν πρωτοβουλίαν αὐτῆς Ντὲ Φλέρ. Μετὰ τὸν θάνατόν του ὅλαι αἱ ὡς ἄνω 72 ἀπαντήσεις συνεκεντρώθησαν ὑπὸ φίλων του εἰς ἓν τομίδιον, ὅπερ ἤδη μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὁ κ. Μεταλληνός. Σχεδὸν ἅπασαι αἱ ἀπαντήσεις ἀποφαίνονται ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη, συναισθανομένη ὅτι ἀδυνατεῖ αὐτὴ νὰ λύσῃ τὰ ἠθικὰ καὶ μεταφυσικὰ προβλήματα, δὲν ἀντιτάσσεται πρὸς τὴν θρησκείαν, καθότι ὁ κύκλος τῆς ἐρεύνης της εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἄλλος. Ὡς εἶπεν εἷς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν ἐν τῇ ἀπαντήσει του, ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὰ ζητήματα τῆς Συνειδήσεως.*

Συνιστῶμεν ἐκθύμως τὸ βιβλιάριον τοῦτο εἰς πάντας.

Οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ τὸ προμηθευθῶσιν ἀπ' εὐθείας παρὰ τοῦ μεταφραστοῦ ***κ. Κ. Μεταλληνοῦ, ὁδὸς Ἐμμ. Μπενάκη 23α, Ἀθήνας.***

ΠΟΙΚΙΛΑ

— ***Ἡ ἀντιθρησκευτικὴ προπαγάνδα ἐν Ρωσσίᾳ*** δὲν φαίνεται νὰ κάμνῃ καὶ πολὺ ταχείας προόδους. Κατὰ τὸν «Ρωμαῖον Παρατηρητήν», τὸ ὄργανον τοῦ Βατικανοῦ, ἡ «Σοβιετικὴ ἕνωσις τῶν στρατευομένων ἀθέων» διένειμεν ἐφέτος ἑκατομμύρια φυλλαδίων προπαγάνδας, ὑποστηριζόντων τὴν ἀνυπαρξίαν Θεοῦ, χαρακτηριζόντων τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀγύρτην καὶ εἰρωνευομένων τὸ θαῦμα τῆς Ἀναστάσεως. Ἐγένοντο διαλέξεις καὶ προεβλήθησαν κινηματογραφικὰ ἔργα ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο, ὅτι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ μπολσεβικικοῦ καθεστῶτος αἱ ἐκκλησίαι, ὅσαι ἀκόμη ὑπάρχουν, ὑπῆρξαν τόσον ἀσφυκτικῶς γεμάται ἀπὸ πιστούς. Εἰς τὴν ὕπαιθρον ἰδίως χώραν ἡ τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως ἐπανηγυρίσθη μὲ «προπολεμικὴν» λαμπρότητα καὶ οἱ κουλᾶκοι — οἱ εὔποροι σήμερον Ρῶσσοι χωρικοὶ — ἐχαιρέτων καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Σοβιὲτ μὲ τὸ πατροπαράδοτον: ***Χριστὸς ἀνέστη!***

— ***Τὸ Α΄. Συνέδριον τοῦ Ἐφημ. Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν,*** τὸ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας συγκροτηθέν, εἶναι, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, τὸ πρῶτον τοῦ εἴδους του εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τοὐλάχιστον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ νεωτερισμὸς οὗτος ἦτο ὁμολογουμένως ἀρίστη ἔμπνευσις, δι᾿ ἣν ὀφείλομεν νὰ συγχαρῶμεν τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην. Ὡς ὀρθῶς ἐτόνισεν ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χρυσόστομος, ἡ διὰ τοῦ συνεδρίου τούτου παρασχεθεῖσα εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ εὐκαιρία τῆς μετ᾿ ἀλλήλων ἀδελφικῆς ἀναστροφῆς καὶ ἐπικοινωνίας, τῆς συζητήσεως θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὸν κλῆρον, τῆς ἀνταλλαγῆς γνωμῶν καὶ πείρας καὶ τῆς συνάψεως γνωριμιῶν ἐδημιούργησε μίαν ἀτμόσφαιραν εὐχάριστον καὶ ἐποικοδομητικὴν διὰ τοὺς μετασχόντας. Αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι πρὸ πολλοῦ ἐγνώρισαν καὶ ἐξετίμησαν τὴν πολυτιμότητα τῶν ἐκκλησ συνεδρίων καὶ συνόδων, τοπικῶν, ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν. Ἀλλ᾿ εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ὁ κλῆρος δὲν εἶναι διαβεβαθμισμένος εἰς πολυσχιδῆ ἱεραρχίαν· ἀκόμη δὲ καὶ εἰς ἐκείνας τὰς Ἐκκλησίας, αἵτινες διετήρησαν τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, ὁ ἐπίσκοπος δὲν χωρίζεται ἀπὸ τοὺς ἱεροκήρυκας, ποιμένας, ἐφημερίους καὶ πρεσβυτέρους διὰ τοσαύτης ***ἱεραρχικῆς ἀποστάσεως,*** ὅπως εἰς τὴν Ὀρθόδοξον καὶ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι λοιπὸν εὐχάριστον καὶ εὐοίωνον σύμπτωμα ὅτι ἤρχισεν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος προσπάθεια πρὸς καθιέρωσιν τοιούτων συνεδρίων, δι᾿ ὧν καὶ ***ἡ ἀπόστασις αὕτη μεταξὺ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων θὰ γεφυρωθῇ,*** οὕτως εἰπεῖν, πνευματικῶς, οἱ δὲ κληρικοὶ παντὸς βαθμοῦ θὰ γνωρίσωσι καλλίτερον καὶ ἀλλήλους καὶ τὰ ***πνευματικὰ*** ζητήματα, ἅτινα πρέπει νὰ ἀπασχολῶσι τὸν Χριστιανικὸν κληρικόν. Καὶ εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας τοιαῦτα συνέδρια καὶ κατ᾿ ἐπισκοπὰς καὶ κατ᾿ εὐρυτέρας περιφερείας καὶ κατὰ τὸ σύνολον τοῦ Κράτους νὰ συγκροτῶνται τακτικῶς καὶ συχνάκις.

— ***Ἡ παγκόσμιος ἀνεργία.*** Κατὰ τὴν τελευταίαν στατιστικὴν τῆς Γραμματείας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἡ παγκόσμιος ἀνεργία ηὔξησε κατὰ 25 τοῖς ἑκατὸν κατὰ τὸ τελευταῖον δωδεκάμηνον. Κατὰ τὴν 31 Ἰανουαρίου 1931 ἐν Εὐρώπῃ (πλὴν τῆς Ρωσσίας, Ἑλβετίας, Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλλίας, τῶν ὁποίων αἱ στατιστικαὶ ἀγνοοῦνται), ἐν Καναδᾷ καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ ὑπῆρχον ἐν συνόλῳ 9,607,771 δεδηλωμένοι ἄνεργοι. Τὴν 31 Ἰανουαρίου 1932 εἰς τὰς αὐτὰς χώρας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων εἶχεν ἀνέλθει εἰς 11,914,137. Οἱ ἄνεργοι εἰς τὰς

Ἡνωμ. Πολιτείας κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1932 ἀνήρχοντο εἰς 8,300,000. Ὥστε κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν ἐκείνην ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω χώρας ὑπερέβαινε τὰ 20,000,000. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν συμπεριλαμβάνει ὄχι μόνον τὰς ὡς ἄνω 4 Εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα, Νοτιοσλαυΐαν, Ἀλβανίαν, Τουρκίαν, Περσίαν, ὁλόκληρον τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν, καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Αἱ πλεῖσται τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἔχουν σπουδαίας βιομηχανίας, ἑπομένως δὲν παρουσιάζεται δι᾿ αὐτὰς τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας πολὺ σοβαρόν. Μερικαὶ ἐν τούτοις ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ Ἰαπωνία καὶ αἱ ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι, ἔχουν βιομηχανίαν ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένην.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ συνδρομητῶν μας ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ συνδρομαὶ ἐξωτερικοῦ παραμένουν ἀμετάβλητοι (ἤτοι, δολλάριον 1 διὰ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, Μεξικόν, Καναδᾶν καὶ Ν. Ἀμερικήν, φράγκα γαλλικὰ 15 ἢ σελλίνια ἀγγλικὰ 3 1/2 διὰ πάσας τὰς λοιπὰς χώρας), πρέπει δὲ νὰ μᾶς ἐμβάζωνται ὄχι εἰς δραχμάς, ἀλλ᾿ εἰς τὸ οἰκεῖον ξένον νόμισμα. Κάμνομεν τὴν διασάφισιν ταύτην, διότι ἐνῷ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐγκαταλείψει τὴν χρυσῆν βάσιν, συνδρομηταί τινες, ἀνανεώνοντες τὴν συνδρομήν των, μᾶς ἐμβάζουν δραχμὰς μὲ τὴν περυσινὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος — ἤτοι, δραχ. 75 ἀντὶ 1 δολλαρίου καὶ δραχ. 45 ἀντὶ 15 φρ. γαλλικῶν — καὶ τοιουτοτρόπως κάμνουν εἰς βάρος μας οἰκονομίαν 40 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν συνδρομῶν των. Πρέπει ὅμως οἱ κ.κ. συνδρομηταὶ νὰ γνωρίζουν ὅτι ἂν ἡ εἰς ξένον νόμισμα συνδρομὴ σήμερον ἀποδίδῃ εἰς ἡμᾶς περισσοτέρας δραχμὰς ἢ πέρυσιν, ἐξ ἄλλου καὶ αἱ δαπάναι τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ (χάρτης, ἐργατικά, ταχυδρομικὰ τέλη, κτλ.) ηὐξήθησαν ἤδη καὶ ὁλοὲν αὐξάνουν. Τα ταχυδρομικὰ τέλη τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν ηὐξήθησαν μὲν μέχρις ὥρας, ἐπίκειται ὅμως ἡ αὔξησίς των κατὰ 50 τοῖς ἑκατόν, διότι τὰ διεθνῆ ταχυδρομικὰ τέλη κανονίζονται ἑκάστοτε ἐπὶ τῆς χρυσῆς βάσεως. Τὸ περιοδικόν μας ἀφ᾿ ἑτέρου δὲν ἠθέλησε νὰ αὐξήσῃ τὴν συνδρομήν του καὶ συνεπῶς ὑφίσταται μίαν ἀρκετὰ σημαντικὴν ζημίαν ἐπ᾿ αὐτῆς ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξόδων. Ἐὰν δὲ πρὸς τὸ παρὸν ἐκ τῶν ὀλίγων σχετικῶς συνδρομητῶν ἐξωτερικοῦ εἰσπράττωμεν πλεόνασμά τι λόγῳ τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ ξένου νομίσματος, τὸ πλεόνασμα τοῦτο δὲν καλύπτει οὐδὲ πόρρωθεν τὴν ἐπὶ τῶν συνδρομῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰρημένην ζημίαν. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ μᾶς ἐμβάζουν τὰς συνδρομάς των εἰς τὸ οἰκεῖον ξένον νόμισμα καὶ ὄχι εἰς δραχμὰς μὲ τιμὴν συναλλάγματος περυσινήν. Τοῦτο ἄλλως τε εἶναι ὑποχρέωσίς των· ἀλλὰ καὶ δὲν τοὺς ζημιώνει διόλου, ἀφοῦ ἡ συνδρομὴ δὲν ηὐξήθη.